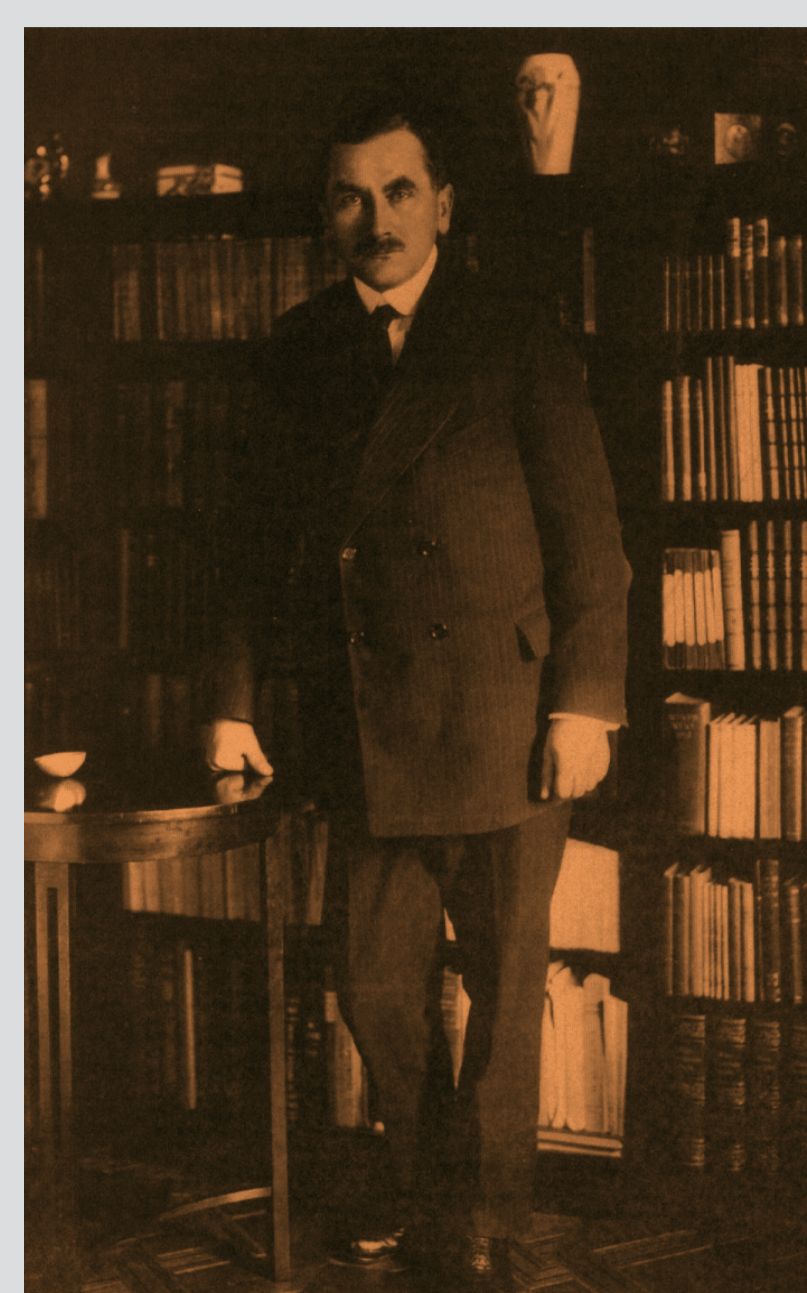
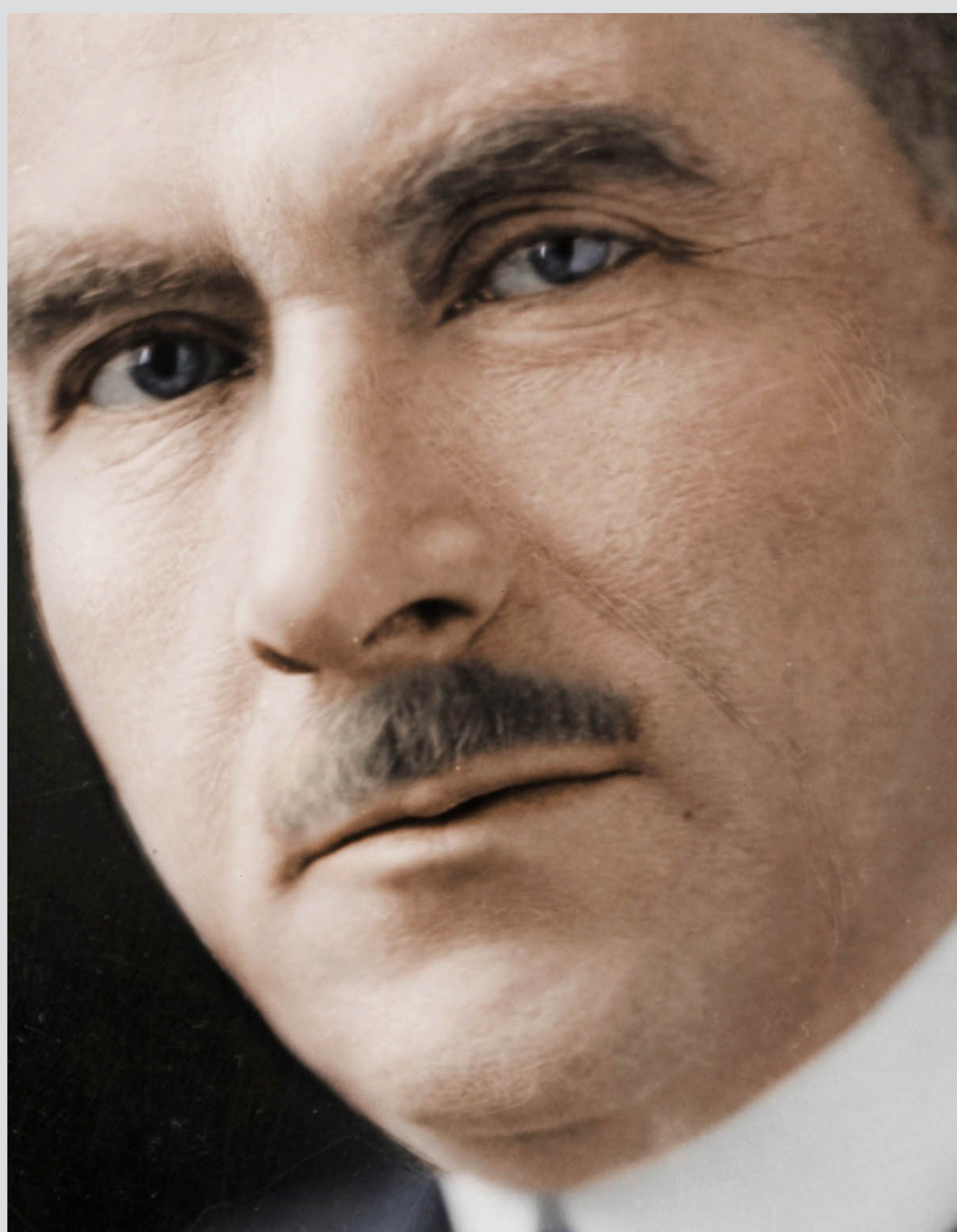
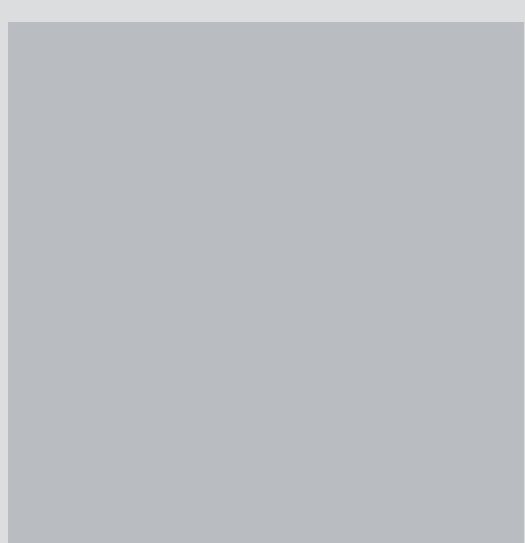
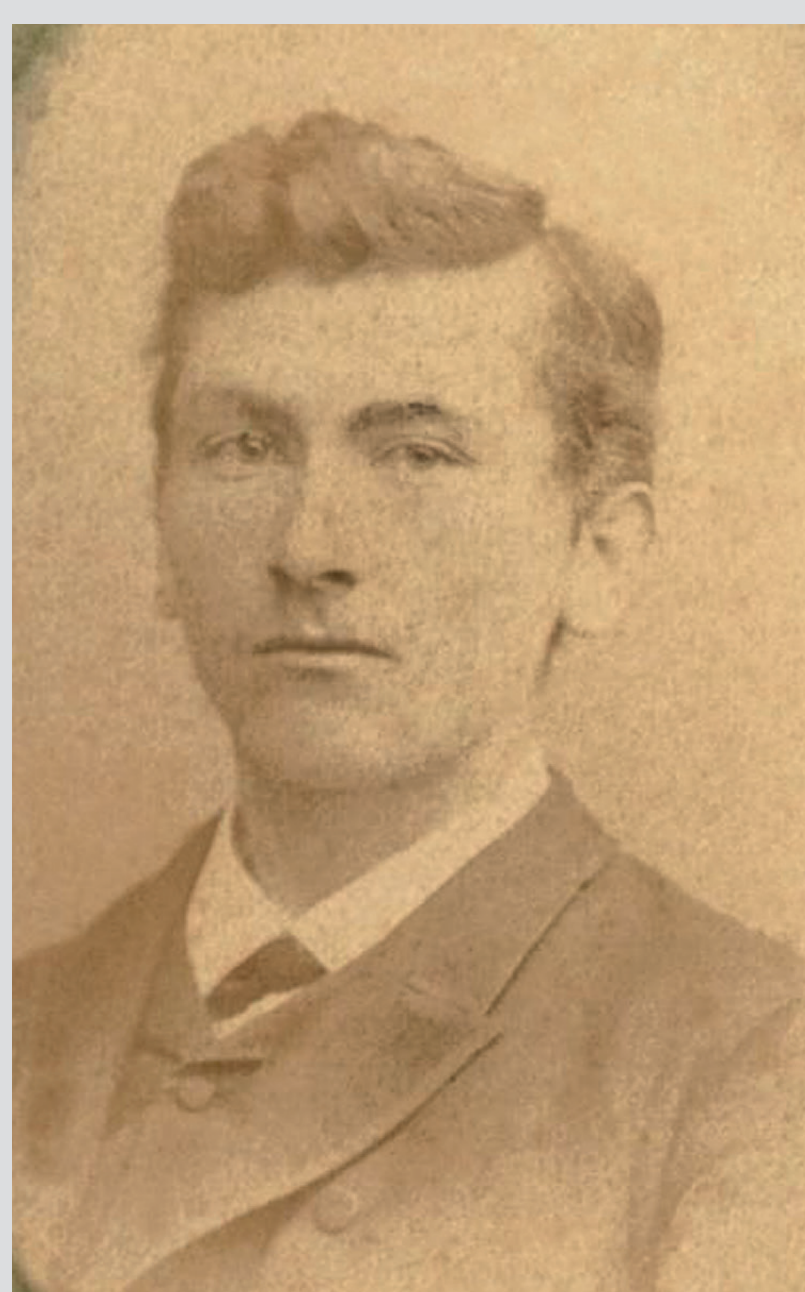
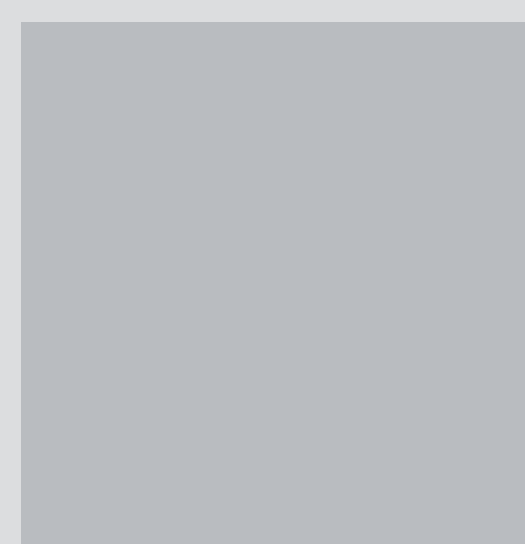
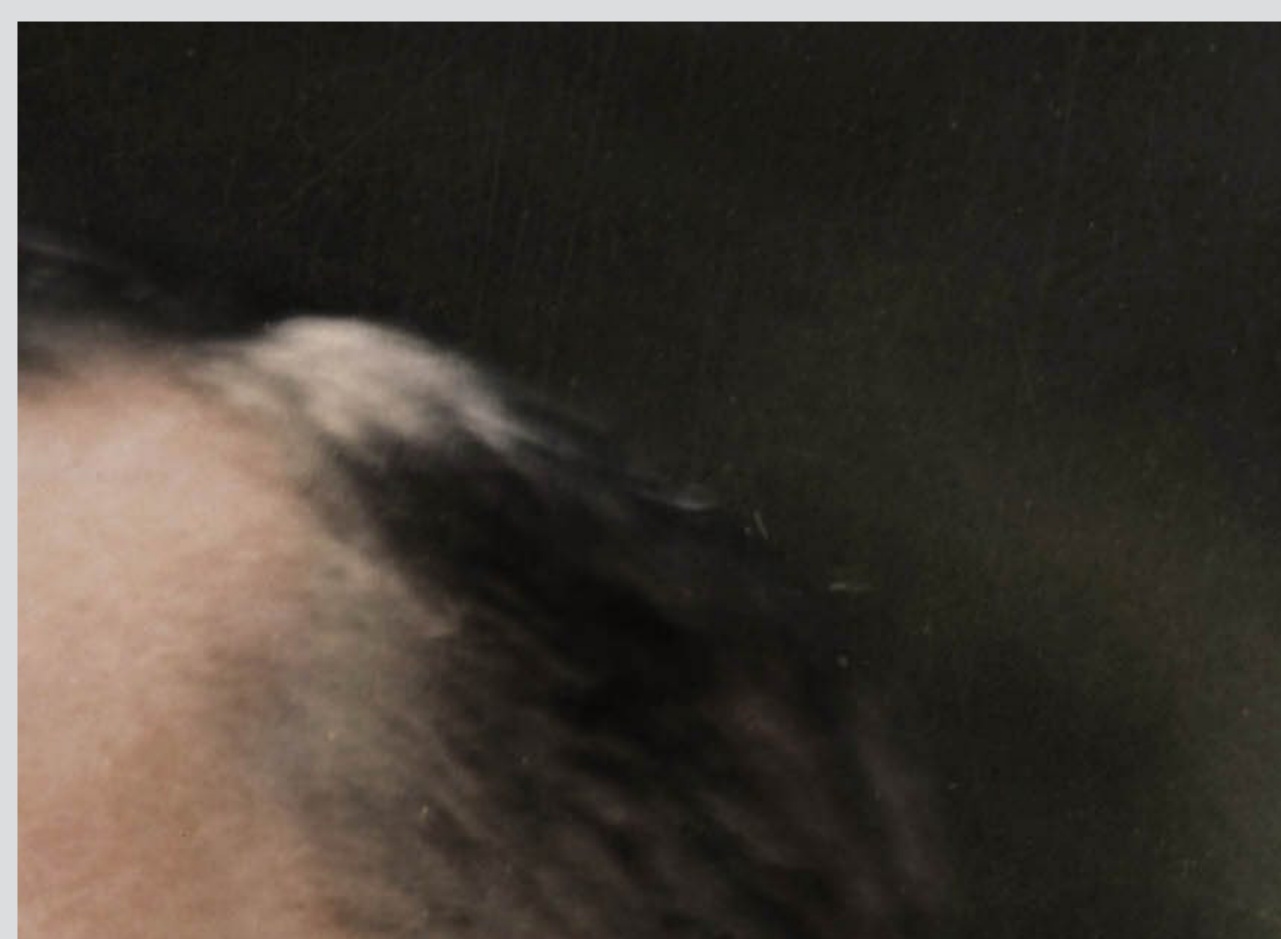
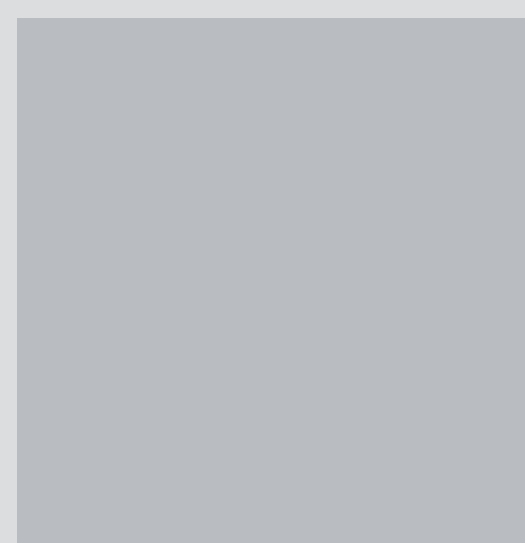
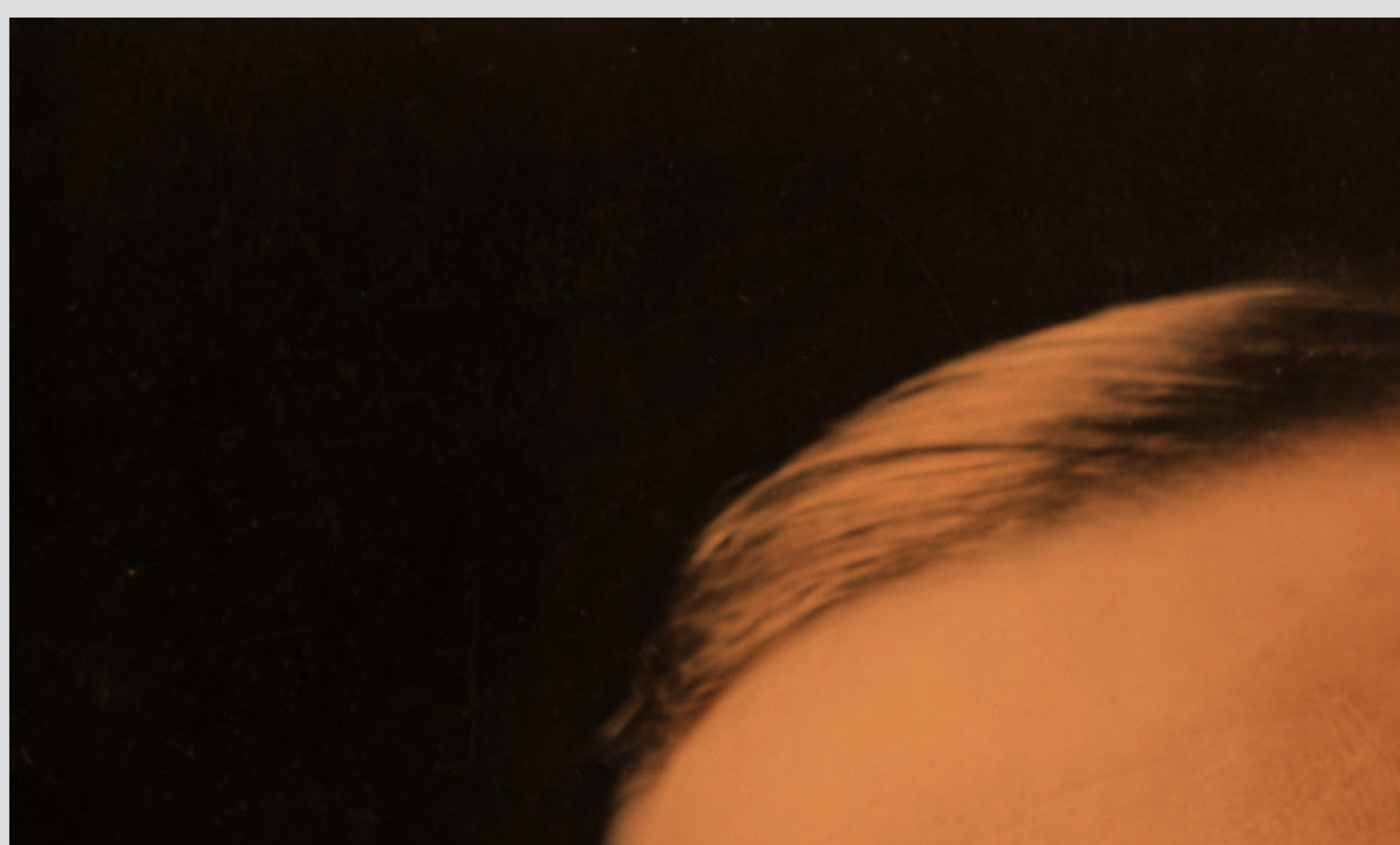
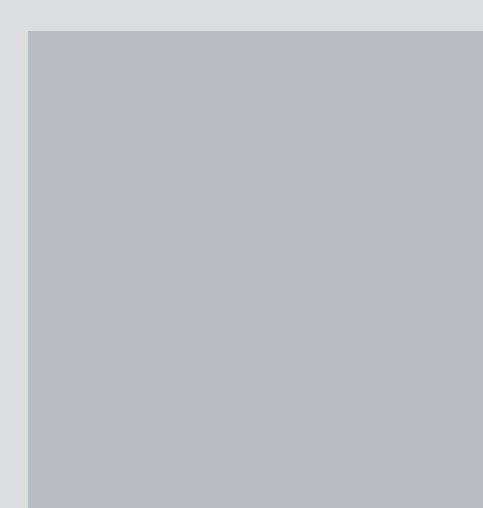
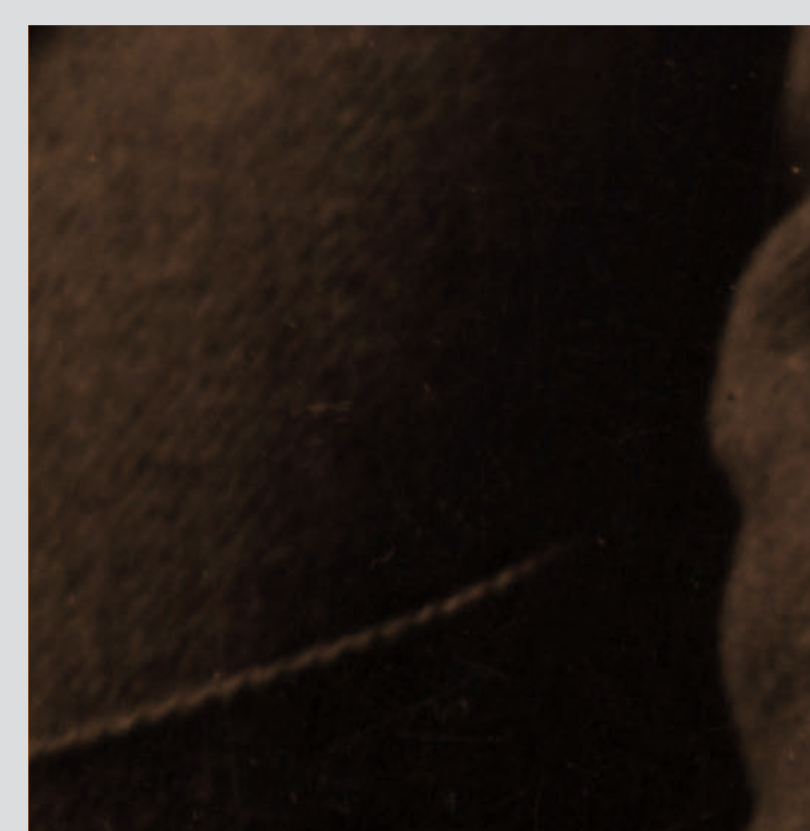
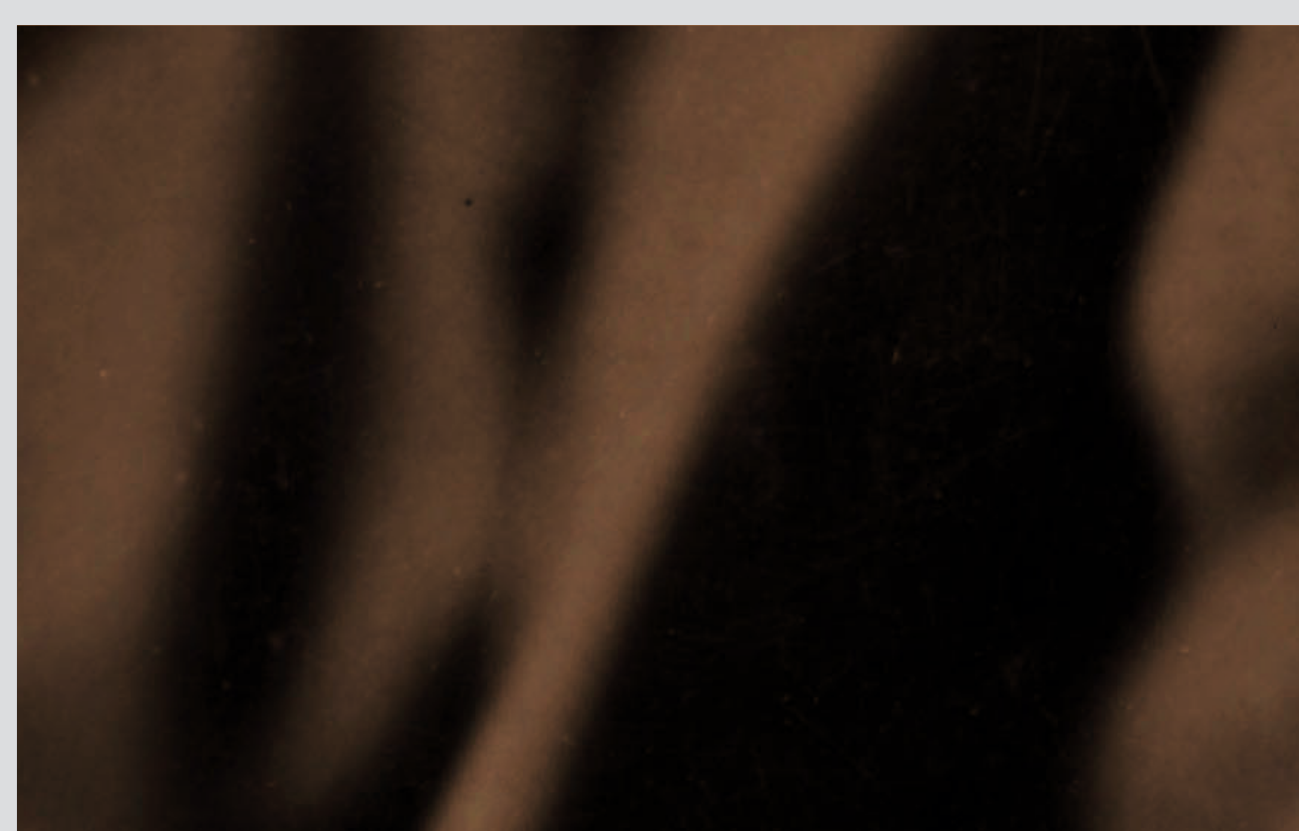
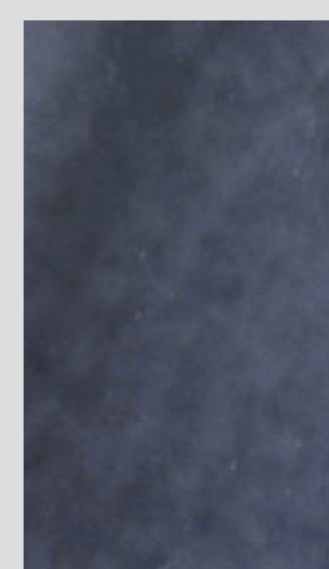
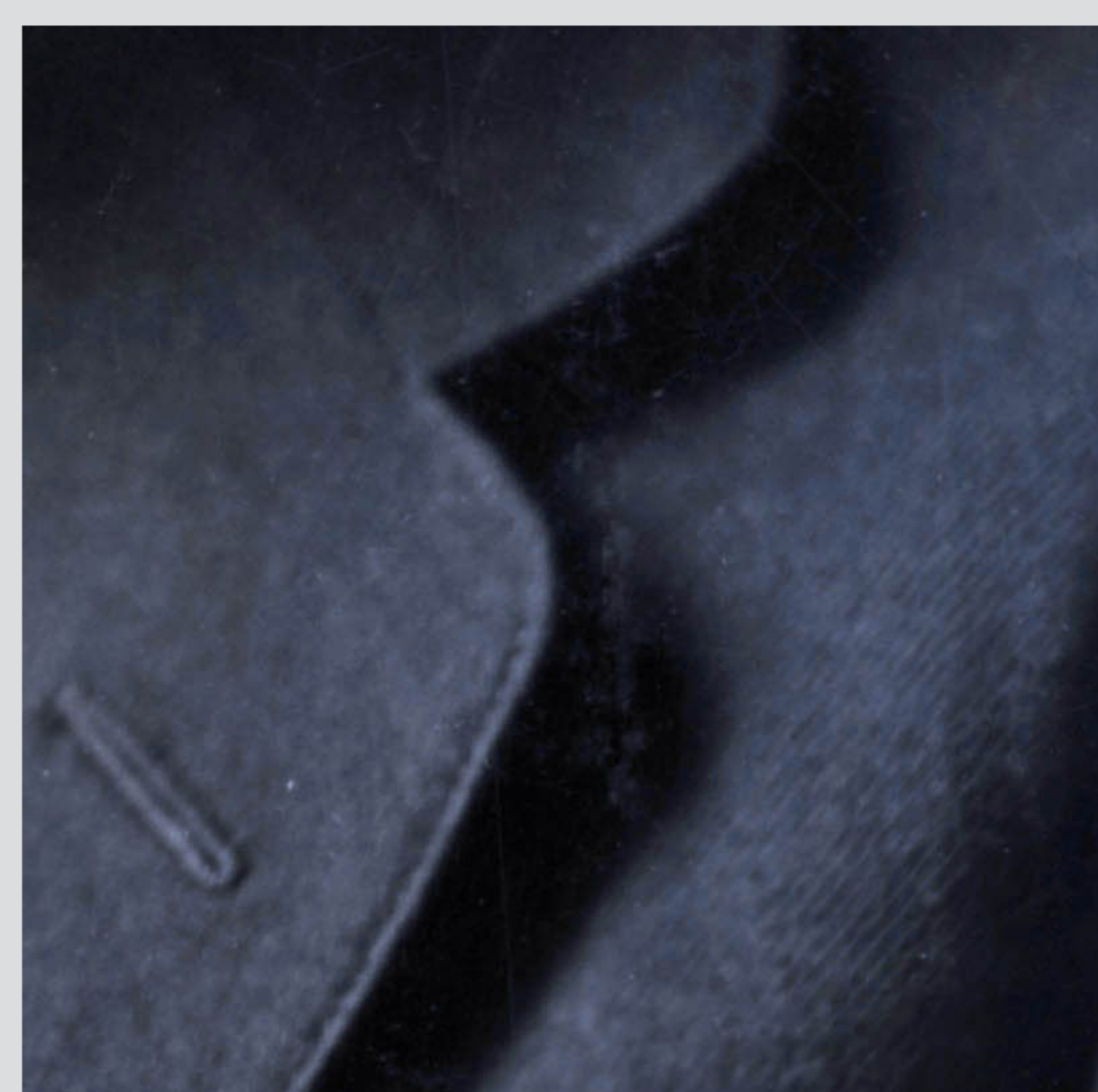

Roman Dmowski

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

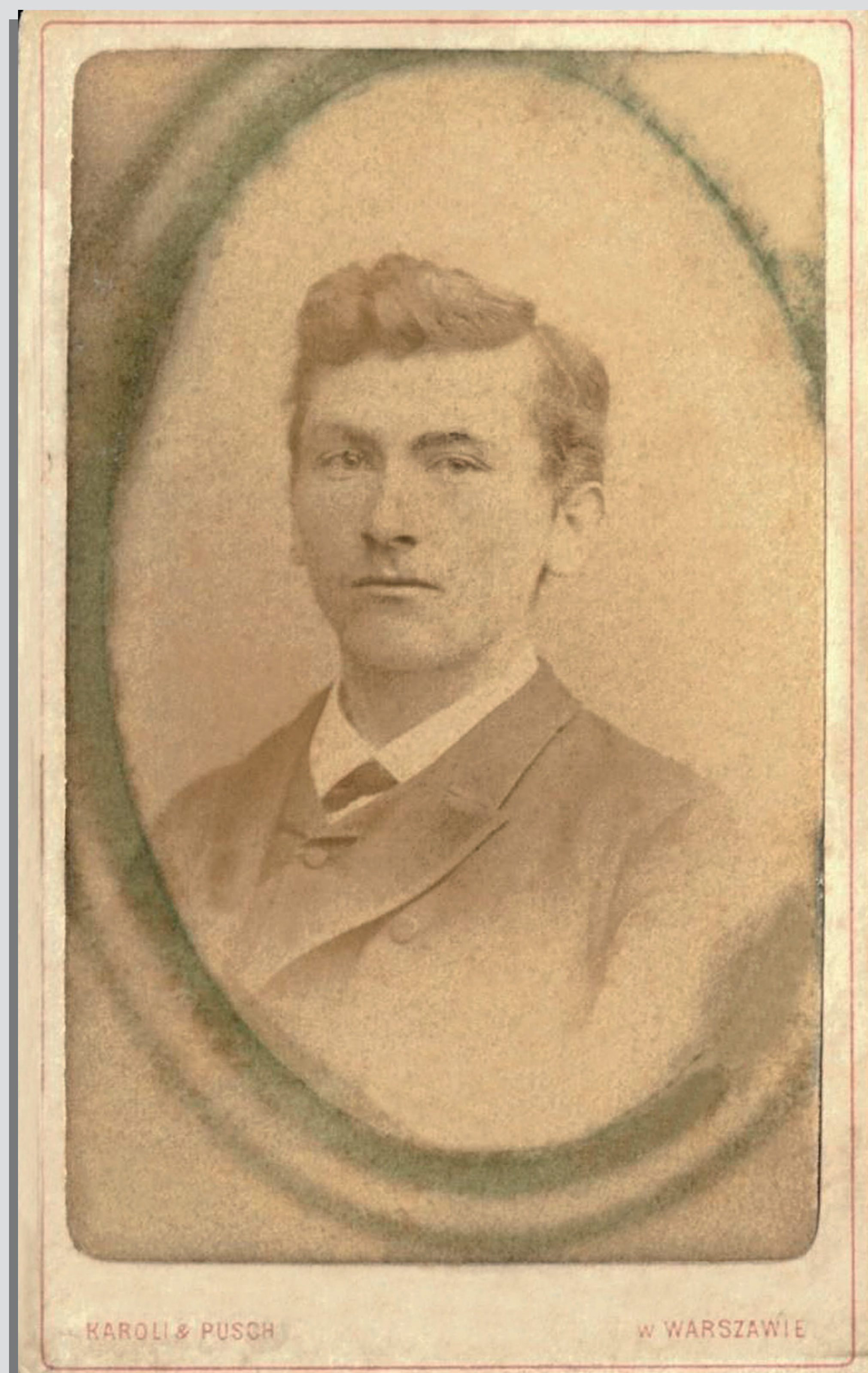
**WYSTAWY
ELEMENTARNE**

1864

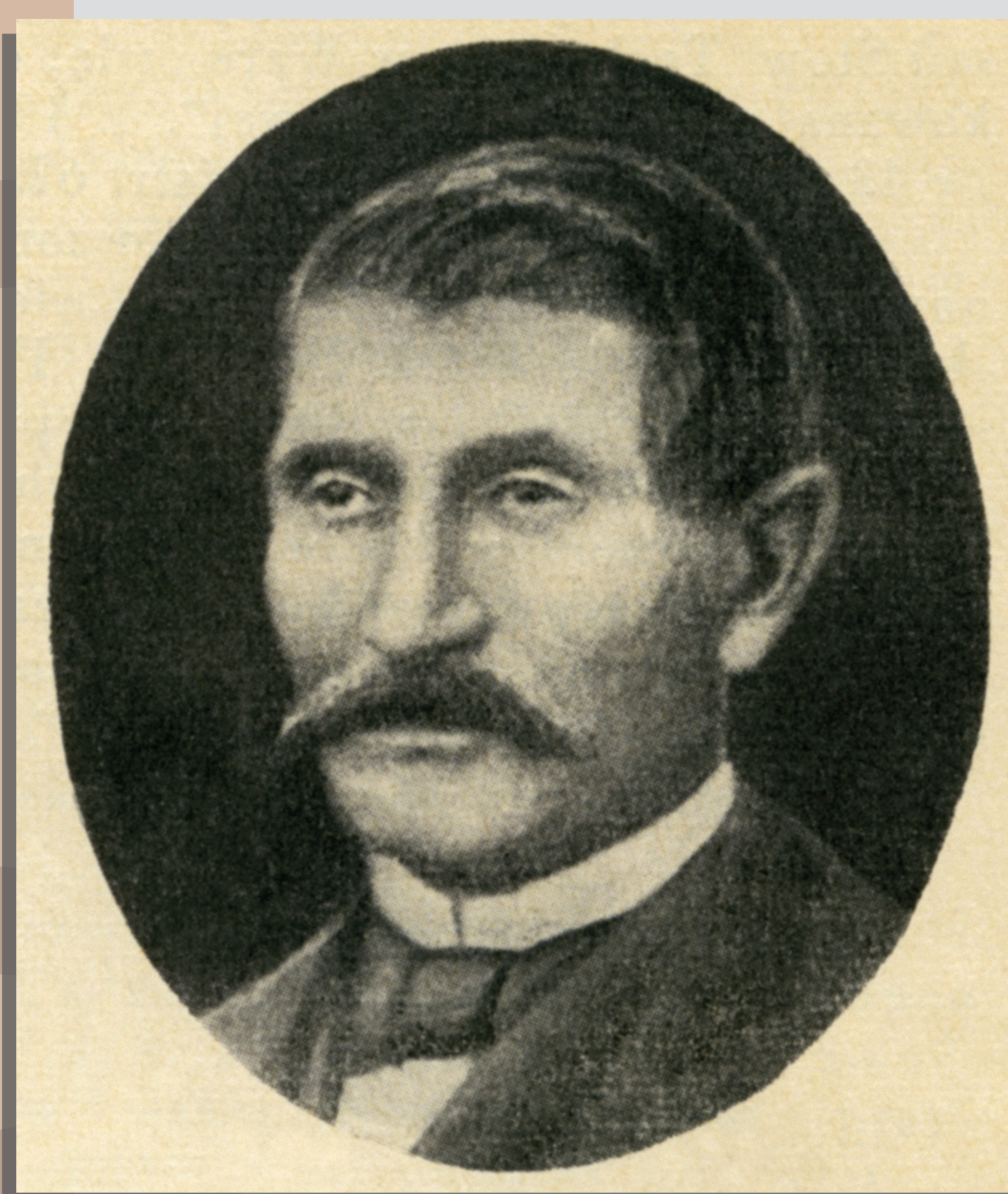
Dom

Roman Dmowski urodził się 9 sierpnia 1864 roku w Kamionku pod Warszawą. Jego ojciec, Walenty, był brukarzem i dzięki swojej ciężkiej pracy dorobił się własnego zakładu kamieniarskiego i kamienicy. Józefa z Lenarskich, matka, wychowała piątkę dzieci. W domu Dmowskich nigdy nie zapomniano o szlachecko-chłopskich korzeniach rodziny, kultywowano takie wartości, jak patriotyzm i ciężka praca.

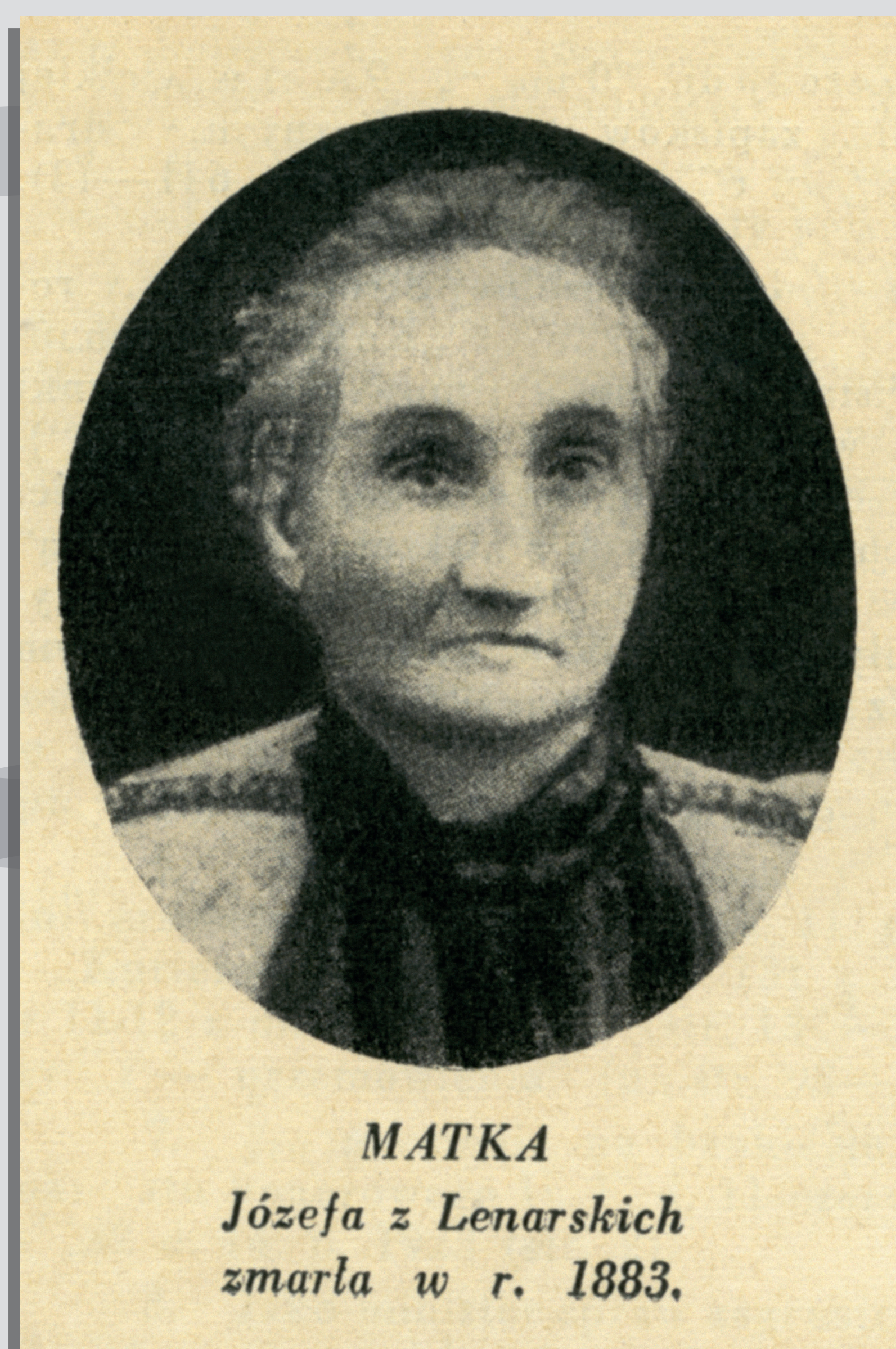
→ Roman Dmowski
portret z okresu
studenckiego,
Warszawa 1891
📷 Karoli & Pusch
zbiory Tomasza Kalety

→ Walenty Dmowski
ojciec Romana Dmowskiego
📷 archiwum półrocznika
„Glaukopis. Pismo
Społeczno-Historyczne”

→ Józefa z Lenarskich
matka Romana Dmowskiego
📷 archiwum półrocznika
„Glaukopis. Pismo
Społeczno-Historyczne”

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

***Nie ma patriotyzmu
bez gotowości do ofiar.
Kto chce ocalić nasz naród,
nie nadstawiając karku,
ten będzie widział
powolne jego gnicie.***

↑ Roman Dmowski
wśród kolegów z seminarium
doktorskiego, 1890
📷 Zbiory Kamila Pieniaka

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1888

Związek Młodzieży Polskiej „ZET”

Dmowski już w gimnazjum przejawiał zdolności organizatorskie i konspiracyjne. W 1875 roku założył tajne kółko samokształceniowe „Strażnica”. W 1888 roku został członkiem warszawskiego kółła Związku Młodzieży Polskiej „Zet”, kierowanego przez Zygmunta Balickiego. W latach 1887-1894 organizacja ta nadawała ton działalności patriotycznej inteligencji warszawskiej. Jej członkowie angażowali się w pracę oświatową wśród robotników i ludu wiejskiego.

← Dmowski po opuszczeniu aresztu, 1893
 📷 archiwum półrocznika „Glaukopis. Pismo Społeczno-Historyczne”

↑ Roman Dmowski z towarzyszami ześłańczej niedoli, Mitawa, ok. 1894
 📷 archiwum półrocznika „Glaukopis. Pismo Społeczno-Historyczne”

← Pawilon Cytadeli warszawskiej.
 📷 archiwum półrocznika „Glaukopis. Pismo Społeczno-Historyczne”

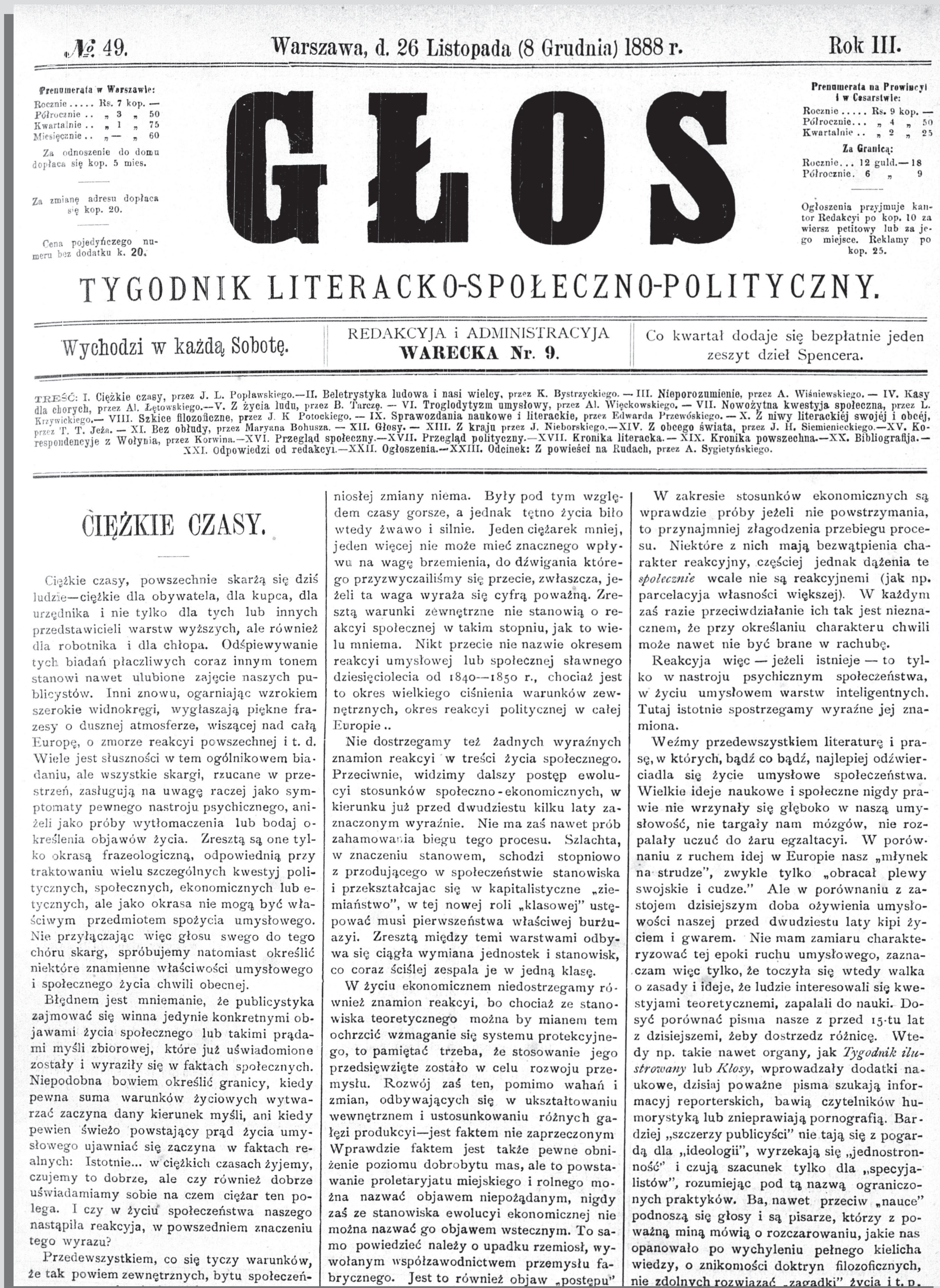
**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

„Głos”

W roku 1886 zaczęto wydawać tygodnik „Głos”, który stał się punktem odniesienia dla całego młodego pokolenia polskiej inteligencji. Na przełomie lat 1890 i 1891 w piśmie pojawiły się publikacje Romana Dmowskiego, a on sam został wkrótce ważnym członkiem zespołu redakcyjnego. Na łamach tytułu zaczyna się krystalizować nowoczesna myśl narodowa. W 1894 roku, po manifestacji ku czci Jana Kilińskiego, pismo zawieszono, a w tym samym czasie Dmowski odbywał wyrok za organizację obchodów 100. rocznicy ustanowienia Konstytucji 3 maja.

→ Pierwsza strona „Głosu” z 1888

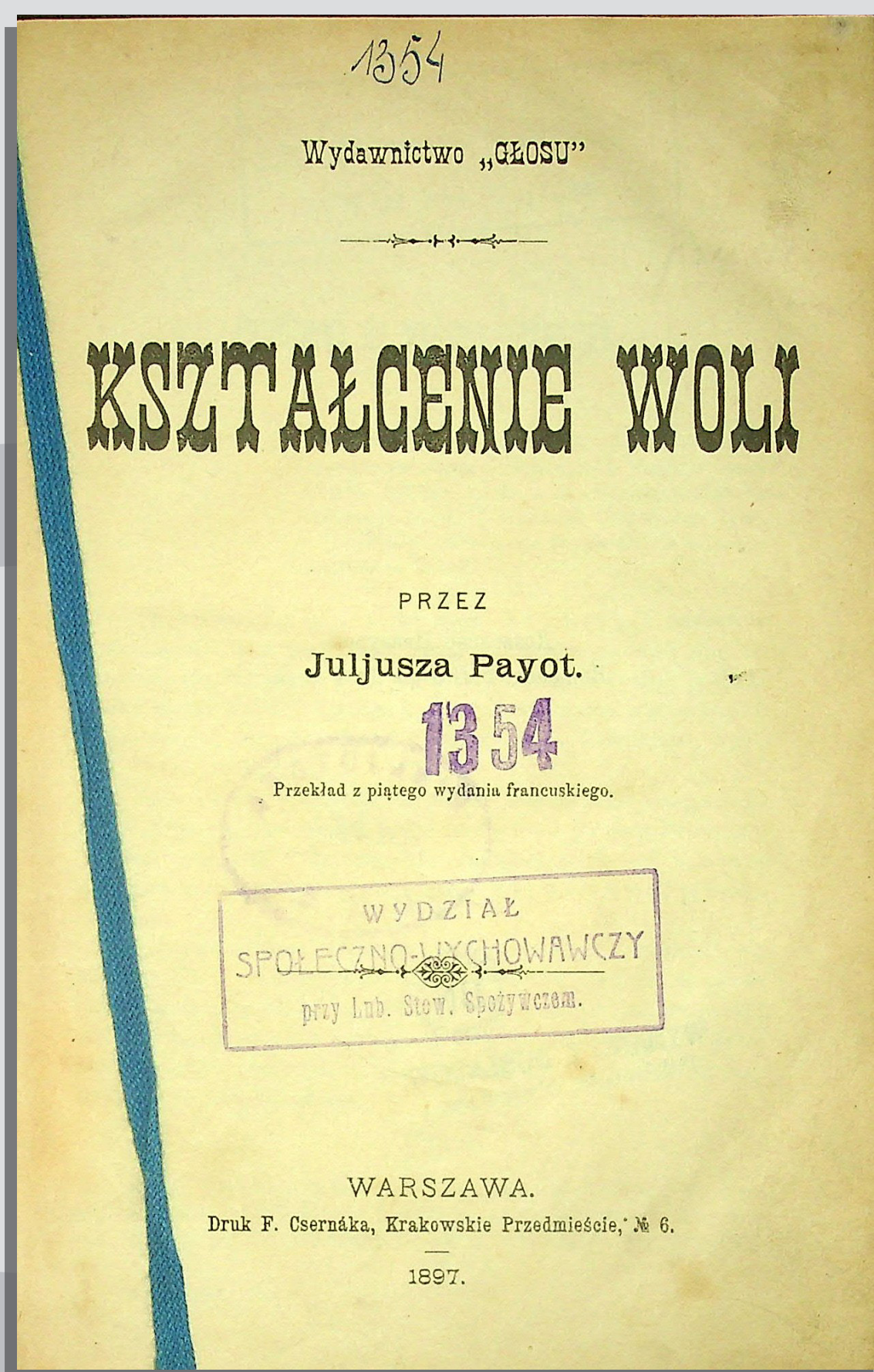
📖 Biblioteka Narodowa

→ J. Payot, *Kształcenie woli*, Warszawa 1897

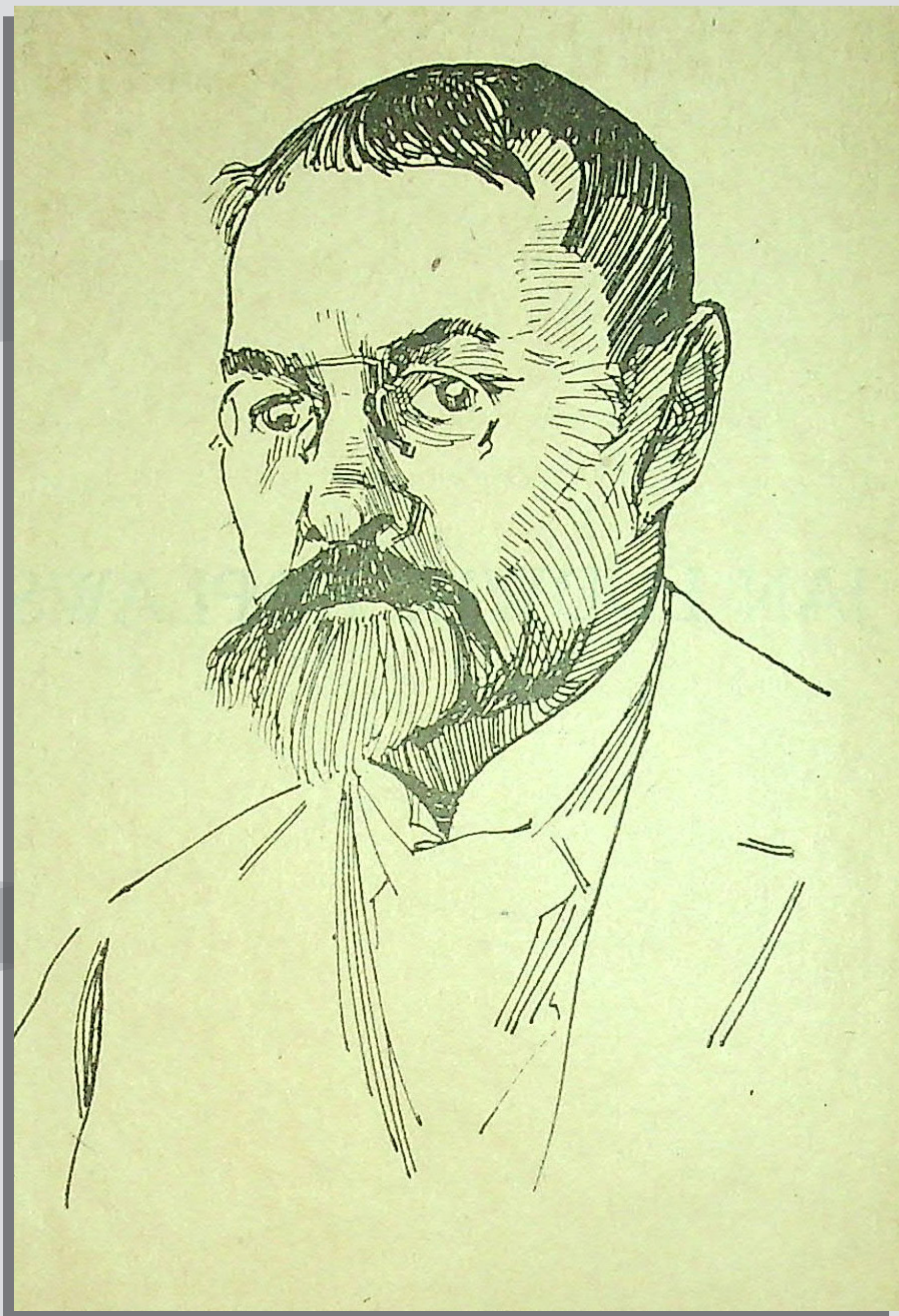
→ jedna z wielu broszur wydawanych przez wydawnictwo „Głos”.

📖 Muzeum Tradycji Ruchu Narodowego

→ Jan Ludwik Poławski (1854–1908)

📖 Muzeum Tradycji Ruchu Narodowego

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

A black and white portrait of Roman Dmowski, a Polish politician and leader of the National Democracy movement. He is shown from the chest up, wearing a dark suit, white shirt, and dark tie. He has a serious expression and is looking slightly to the right of the camera.

***Każdy czyn polityczny
Polaka, bez względu na to,
gdzie jest dokonywany
i przeciw komu skierowany,
musi mieć na widoku
interesy całego narodu.***

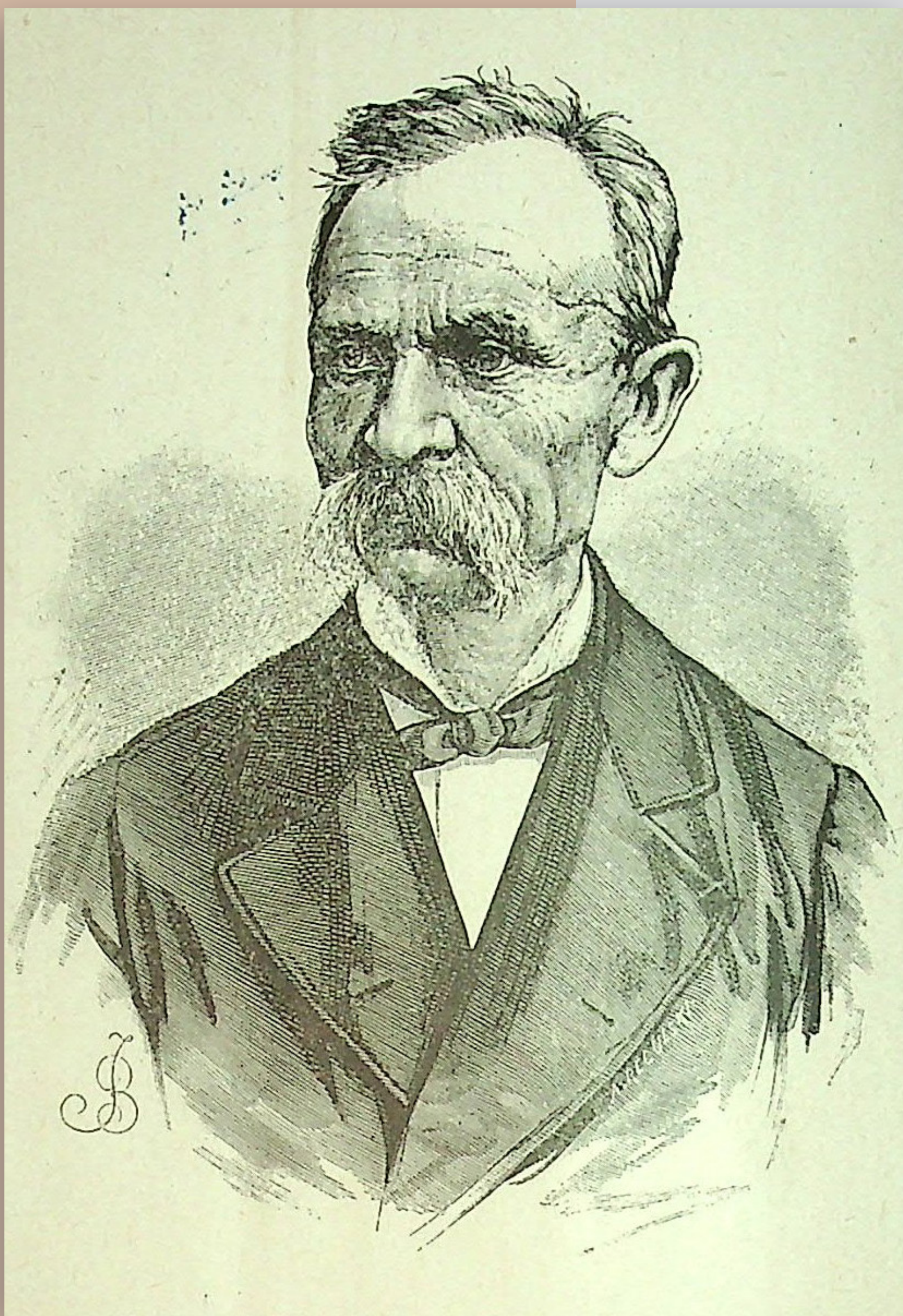
↑ Roman Dmowski
w okresie rewolucji 1905–1907
📁 archiwum półrocznika
„Glaukopis. Pismo
Społeczno-Historyczne”

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1889

Liga Polska

← Zygmunt Miłkowski
(1824–1915)

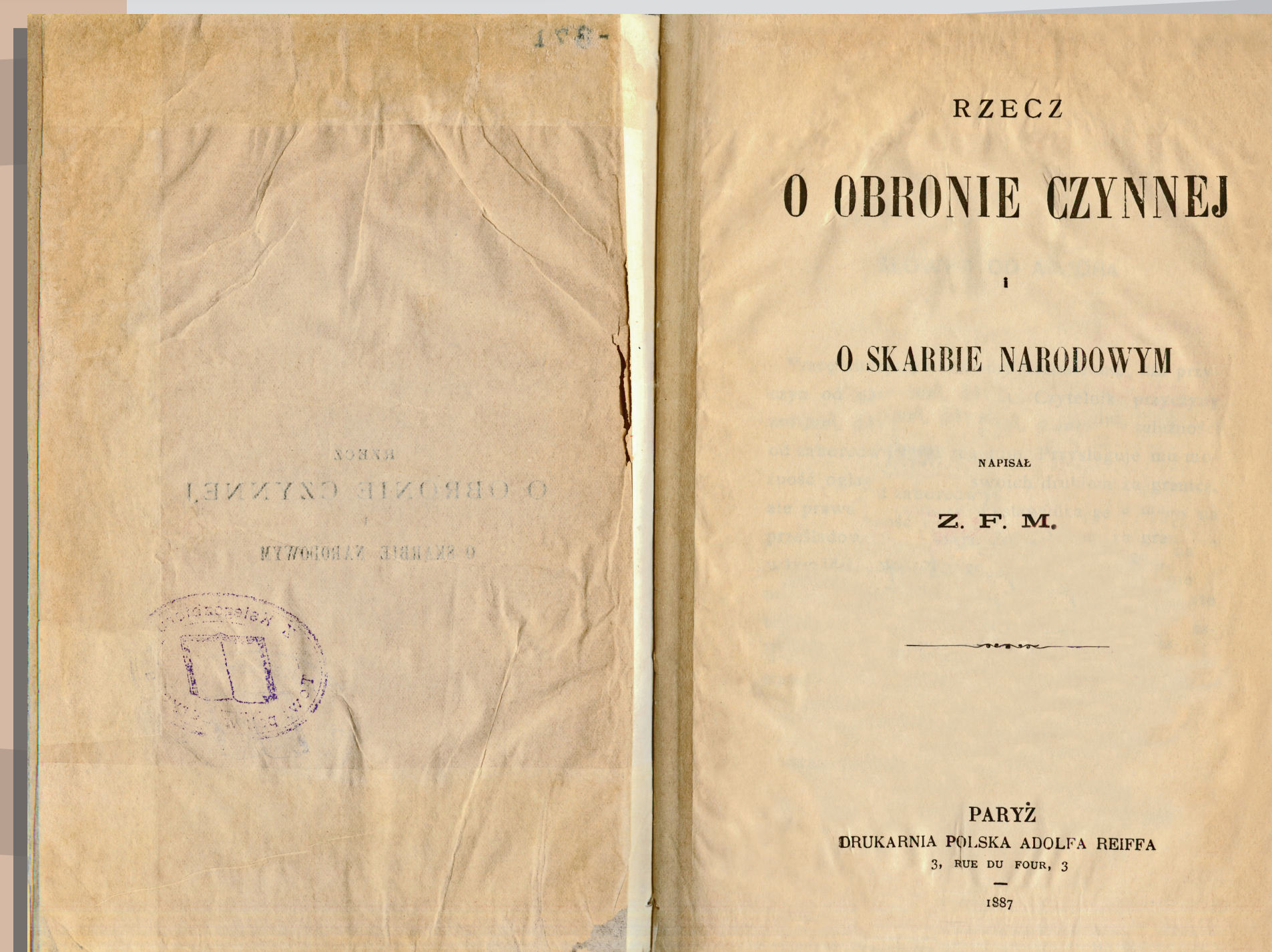
📍 K. Koźniewski, T.T. Jeż,
Warszawa 1949
Muzeum Tradycji Ruchu
Narodowego

W 1889 roku Dmowski wraz z innymi przedstawicielami „Zet”-u wstępuje do tajnej Ligi Polskiej, sukcesorki tradycji Towarzystwa Demokratycznego Polskiego. Na czele organizacji stoi były powstaniec styczniowy, płk Zygmunt Miłkowski, autor broszury *Rzecz o obronie czynnej i skarbie narodowym*. Liga w założeniu twórców miała kierować działalnością niepodległościową, zarówno na terenie kraju, jak i poza jego granicami. W praktyce, przed zasileniem szeregów „młodą krwią”, jej aktywność nie wykraczała poza środowisko kombatanatów przebywających na emigracji.

← Karta patriotyczna,
ok. 1905

📍 Muzeum Tradycji
Ruchu Narodowego

← Z. Miłkowski,
*Rzecz o obronie
czynnej i skarbie
narodowym*, strona
tytułowa broszury,
Paryż 1887

📍 zbiory Kamila
Pieniaka

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Liga Narodowa

1893

W 1893 roku, przy aprobacie płk. Miłkowskiego, Liga Polska została przekształcona w Ligę Narodową, na czele której stanęli: Roman Dmowski, Jan Ludwik Popławski oraz Zygmunt Balicki. Organizacja oparła swój program na ideach wszechstanowości i wszechpolskości, co oznaczało uznanie solidaryzmu społecznego przeciwko „wojnie klasowej” socjalistów oraz postrzeganie sprawy polskiej ponad rozbiorami w opozycji do polityki ugodowej. Na dorobek Ligi pracowały zastępy działaczy społecznych, pisarzy, publicystów, ziemian, robotników i włościan. Powstała w ten sposób cała gama legalnych i nielegalnych organizacji przygotowanych do wychowywania świadomego narodu i odbudowywania państwa polskiego.

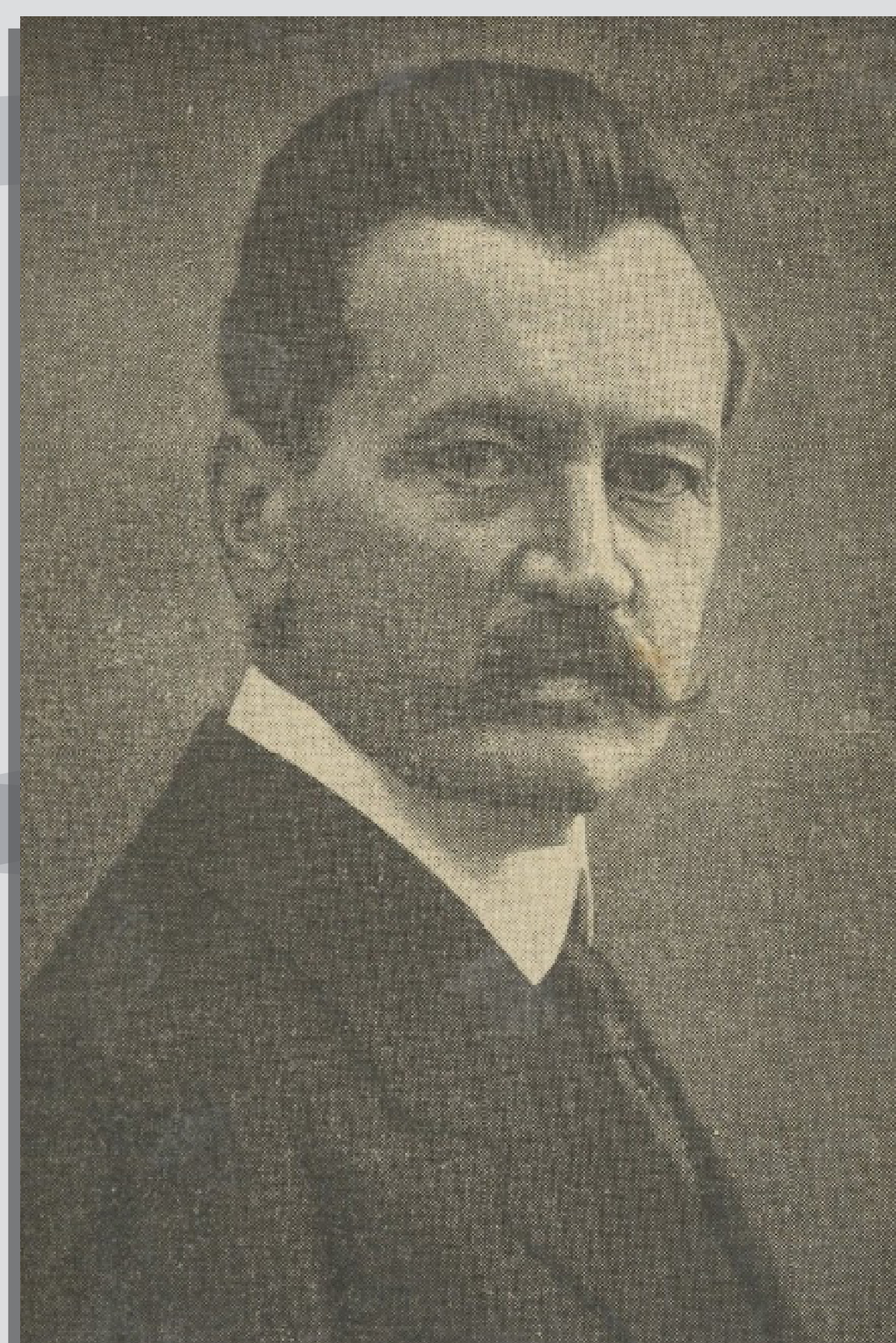
→ Jan Ludwik Popławski
📷 J.L. Popławski, *Pisma polityczne. Wydanie pośmiertne*
t. 1, Kraków 1910
Biblioteka Narodowa

→ Roman Dmowski
📷 J. Mysiakowska-Muszyńska,
W.J. Muszyński, *Architekt wielkiej Polski. Roman Dmowski 1864–1939*,
Warszawa 2018
archiwum półrocznika
„Glaukopis. Pismo Społeczno-Historyczne”

→ Zygmunt Balicki
📷 Z. Balicki, *Z doby przełomu myśli narodowej*,
Moskwa 1916
Biblioteka Narodowa

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

***Wyjeżdżając na Zachód
[...], zdawałem sobie
sprawę z trudnego
położenia, w jakim się tam
znaleźć muszą wszelkie
próby rozwinięcia akcji
polskiej.***

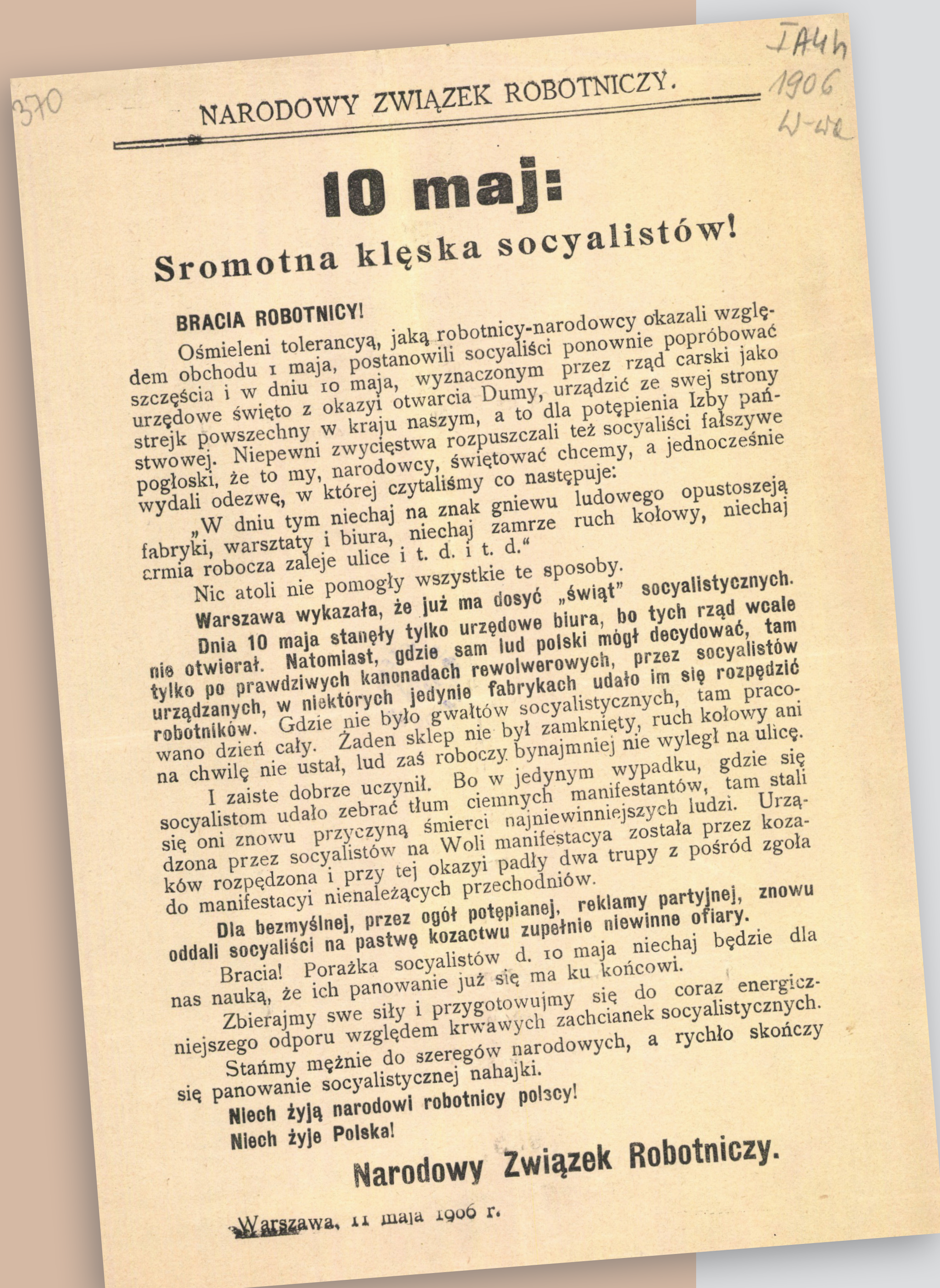
↑ Roman Dmowski,
ok. 1907
📷 zbiory Jana Engelgarda

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1905

Wobec rewolucji

Dmowski nie miał żadnych złudzeń, co do odzyskania niepodległości przez Polskę drogą powstania, dlatego przeciwdziałł wszelkim tego typu tendencjom. Gdy w czasie wojny rosyjsko-japońskiej Józef Piłsudski udał się do Tokio, by zabiegać o poparcie dla polskiej akcji zbrojnej, Dmowski zdołał przekonać japoński sztab o bezcelowości podobnych działań. Endecja wystąpiła też z całą stanowczością przeciwko lewicy w trakcie rosyjskiej rewolucji 1905 roku.

← Ulotka Narodowego Związku Robotniczego, Warszawa 1906
 📍 Biblioteka Narodowa

↑ Dmowski w Japonii, początek XX w.
 📍 J. Mysiakowska-Muszyńska, W.J. Muszyński, *Architekt wielkiej Polski. Roman Dmowski 1864–1939*, Warszawa 2018, archiwum półrocznika „Glaukopis. Pismo Społeczno-Historyczne”

← Zdjęcie pamiątkowe posłów polskich w II Dumie Państwowej, 1907
 📍 K. Bulla archiwum półrocznika „Glaukopis. Pismo Społeczno-Historyczne”

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1919

Wobec wojny

Wybuch Wielkiej Wojny okazał się momentem przełomowym, na który czekały pokolenia Polaków marzące o odzyskaniu niepodległości. Wojna zniszczyła dotychczasowy porządek Europy oraz pogrążyła w chaosie zaborców. Roman Dmowski reprezentował Polskę na konferencji pokojowej w Paryżu i był jednym z sygnatariuszy traktatu wersalskiego. Dzięki jego wybitnym zdolnościom politycznym, między innymi, udało się przywrócić Polskę na mapę świata i wytyczyć korzystny kształt granic. Aktywność Dmowskiego z tamtego okresu można uznać za ukoronowanie długoletniej i wszechstronnej działalności endecji, zarówno dyplomatycznej, społecznej, jak i wojskowej.

↑ Przedstawiciele Komitetu Narodowego Polskiego, Paryż 1919

📷 archiwum półrocznika „Glaukopis. Pismo Społeczno-Historyczne”

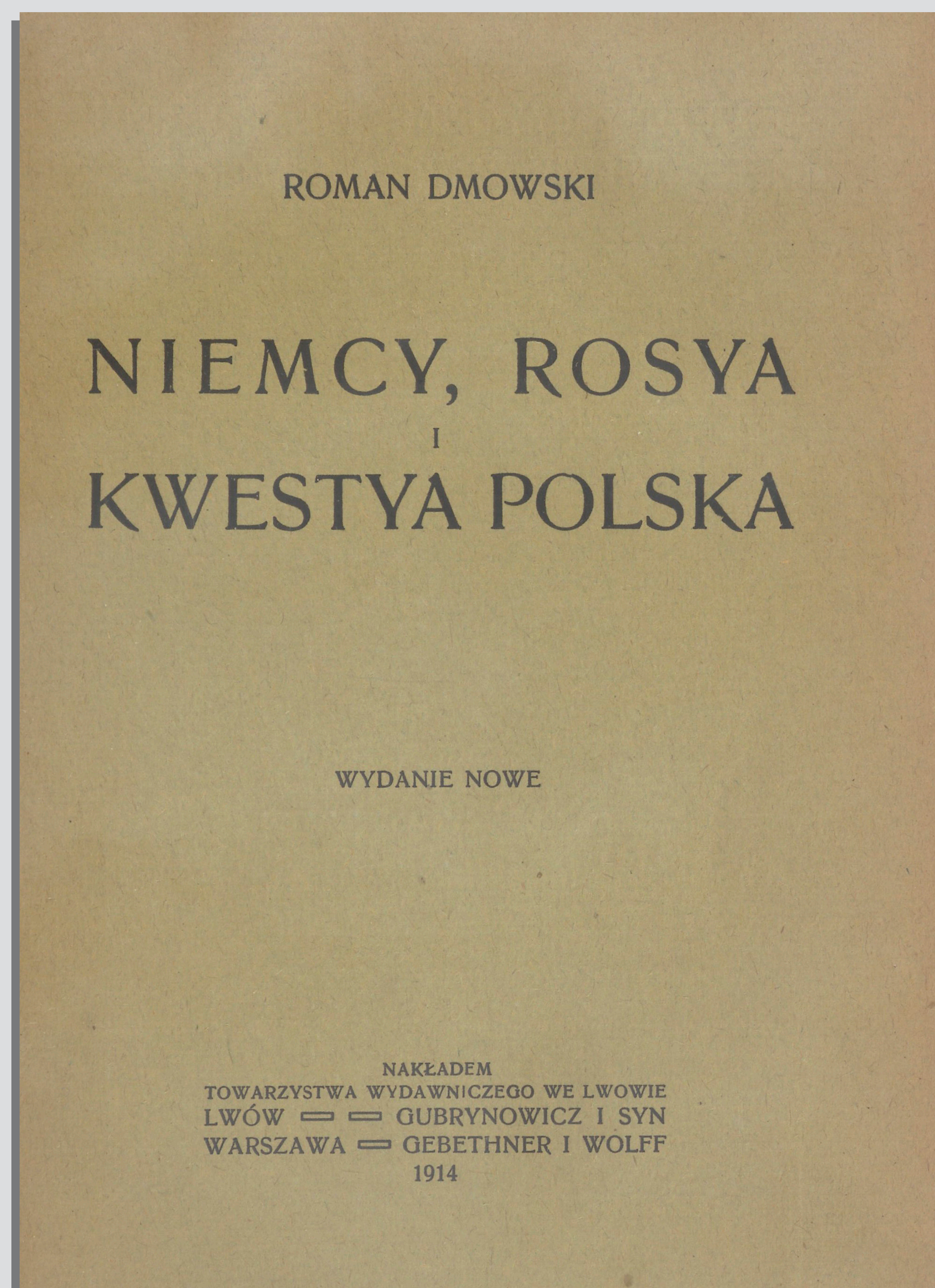

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

→ R. Dmowski, *Niemcy, Rosja i kwestia polska*,
Lwów 1914
📖 Biblioteka Narodowa

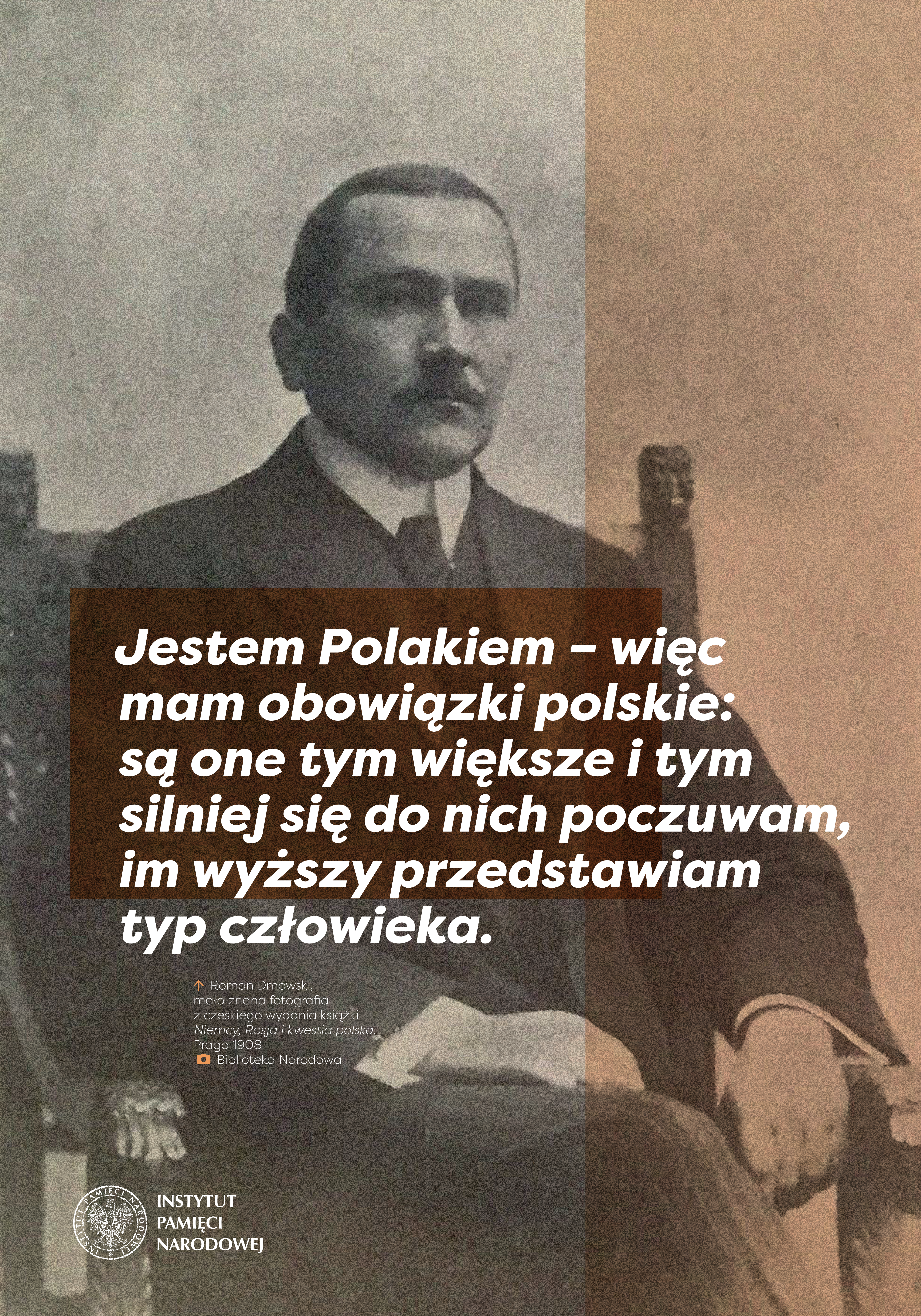
↑ Członkowie delegacji
polskiej na konferencji
pokoju, Paryż 1919
📖 archiwum półrocznika
„Glaukopis. Pismo
Społeczno-Historyczne”

↑ Wręczenie sztandaru żołnierzom 1. Pułku
Strzelców Polskich w Villers-Matmery, 1917
📖 Muzeum Tradycji Ruchu Narodowego

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

***Jestem Polakiem – więc
mam obowiązki polskie:
są one tym większe i tym
silniej się do nich poczuwam,
im wyższy przedstawiam
typ człowieka.***

↑ Roman Dmowski,
mało znana fotografia
z czeskiego wydania książki
Niemcy, Rosja i kwestia polska,
Praga 1908
📍 Biblioteka Narodowa

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Odbudowa państwa

Dmowski planował wcielenie do nowego państwa ziem zdominowanych przez Polaków oraz pokojową asymilację mieszkających na nich mniejszości narodowych. Zakładał, że demokratyczna konstytucja nada narodowi prawo do daleko idącej samorządności, a – co za tym idzie – wzięcia odpowiedzialności za szerokie sfery życia społecznego i gospodarczego przy jednoczesnym ograniczeniu do minimum interwencji państwa. Plany te jednak pokrzyżowała Dmowskiemu choroba, która sprawiła, że przez kilka kluczowych tygodni był nieobecny w życiu politycznym. Wkrótce zaś niepodzielną władzę w Polsce przejął Józef Piłsudski.

→ Zaproszenie na uroczystość nadania Romanowi Dmowskiemu tytułu doktora filozofii *honoris causa* Uniwersytetu Poznańskiego, Poznań 1923
📍 Muzeum Tradycji Ruchu Narodowego

→ Karta pamiątkowa wydana w 10. rocznicę podpisania traktatu wersalskiego, Warszawa 1928
📍 Muzeum Tradycji Ruchu Narodowego

→ Zapis przemówienia Romana Dmowskiego na posiedzeniu Klubu Wszepolskiego, Warszawa 1923
📍 Biblioteka Narodowa

MY REKTOR I SENAT UNIwersYTETU POZNAŃSKIEGO ZAPRASZAMY

J.W. Pani *Maria Perucowska*
NA

UROCZYSTĄ PROMOCJĘ ROMANA DMOWSKIEGO

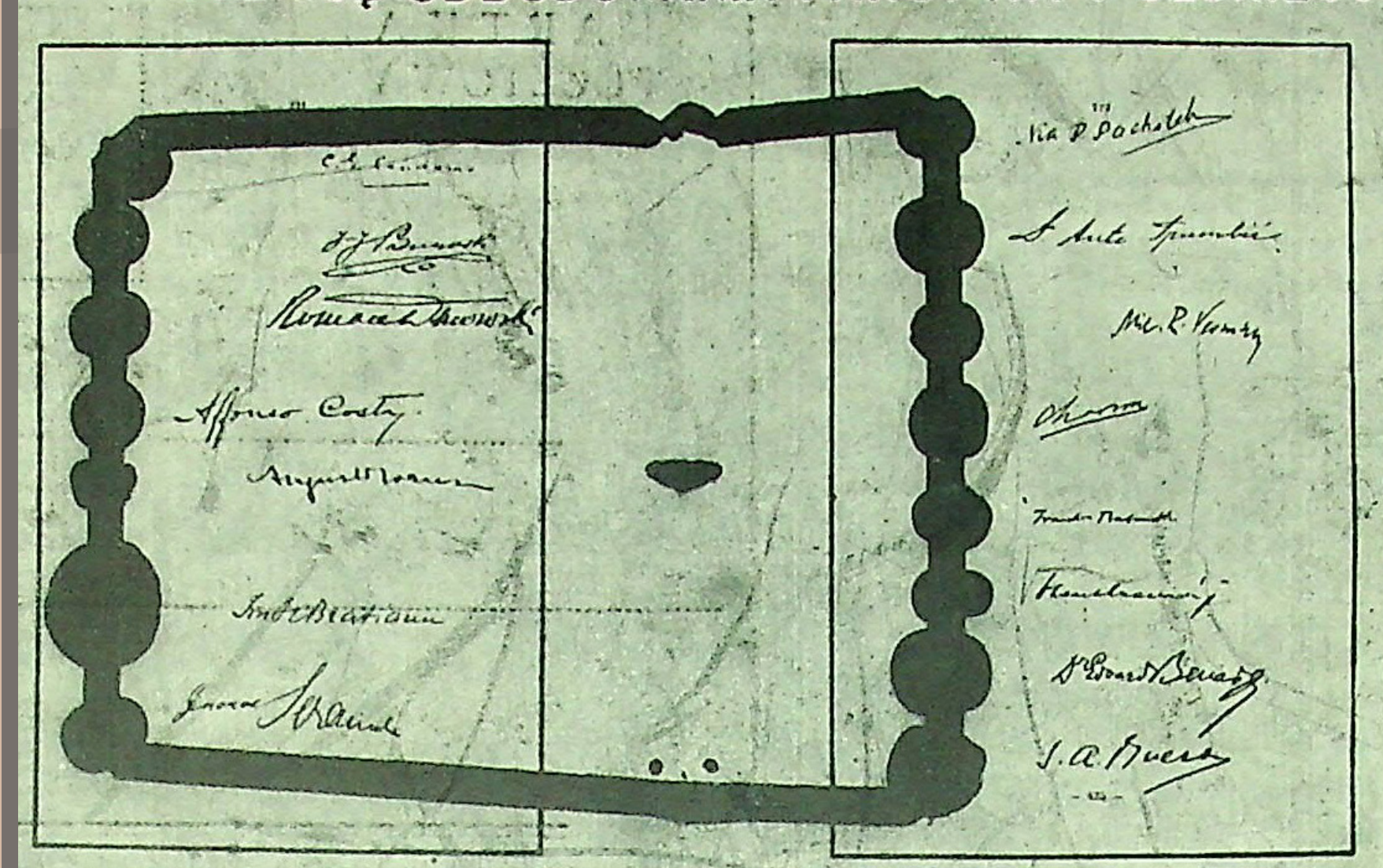
NA
DOKTORA FILOZOFII HONORIS CAUSA
W PONIEDZIAŁEK, DNIA 11 CZERWCA 1923 R.
O GODZINIE 12 W POŁUDNIE
W AULI UNIwersYTECKIEJ

PRZEBIEG UROCZYSTOŚCI

1. PRELUDJUM ORGANOWE WYKONA ORGANISTA ARCHIKATEDRALNY P. JÓZEF PAWLAK.
2. HYMN „GAUDE MATER POLONIA” WYKONA CHÓR MĘSKI ARCHIKATEDRALNY POD KIEROWNICTWEM KS. DRA GIEBUROWSKIEGO.
3. PRZEMÓWIENIE JEGO MAGN. P. REKTORA.
4. MOWA P. DZIEKANA TADEUSZA GRABOWSKIEGO.
5. MOWA P. PROF. KAZIMIERZA TYMIENIECKIEGO.
6. ODPOWIEDŹ P. ROMANA DMOWSKIEGO.
7. POSTLUDJUM ORGANOWE WYKONA P. J. PAWLAK.

PIERWSZYCH PIĘĆ RZĘDÓW KRZESEŁ ZAREZERWOWANO DLA GOŚCI I WŁADZ.
O GODZINIE 12 PUNKTUALNIE WSZYSTKIE WEJŚCIA DO GMACHU I AULI BĘDĄ ZAMKNIĘTE.

W X ROCZNICĘ ODBUDOWANIA PAŃSTWA POLSKIEGO.

MOWA ROMANA DMOWSKIEGO

na posiedzeniu Klubu Wszepolskiego w Warszawie,
w dn. 10-ym października 1923 r.

(W streszczeniu — od delegata „Głosu Lubelskiego”).

Nie można zaprzeczyć, że państwo polskie, z powodu swych finansów, znalazło się w b. trudnym, nawet niebezpiecznym położeniu.

Na czoło obowiązków obywatelskich wybija się dziś wytrwała służba dla zapewnienia Polsce istnienia. Polska nie jest jeszcze odbudowana — jak sobie niektórzy wyobrażają. Państwo jest, jak przedsiębiorstwo; jego **rozchody nie mogą przewyżać dochodów**.

W Polsce właśnie dzieje się tak, że rozchody państwa są nieopornie wielkie, dochody zaś znikomo małe — i to jest ten fatalny, karykaturalny stan, który dowodzi, że Polska nie jest jeszcze zupełnie odbudowana.

Można to po części wytłumaczyć następującymi przyczynami:

- 1) Polska nie mogła odrazu zorganizować się należycie, zwłaszcza po wielkiej wojnie.
- 2) Nie mieliśmy doświadczenia państwowego: nie było u nas ludzi przygotowanych do własnej służby państwowej, było zaś dużo początkujących.
- 3) Wskrzeszaniu Polski towarzyszył okres burzliwy — okres rewolucyjny w Europie, co też odbiło się i na nas — a wreszcie
- 4) paroletnia wojna na Wschodzie utrudniła warunki rozwoju młodego państwa.

Ale to jeszcze nie wszystko. Istotne przyczyny dzisiejszej ciężkiej sytuacji państwa tkwią znacznie głębiej.

Jeszcze przed wojną ścierały się u nas liczne dążenia — orientacje; walczyły ze sobą dwa obozy:

Chęć mieć Polskę i chęć mieć władzę w Polsce.

Co to jest Polska i co to jest władza? O Polsce wiemy z najmłodszych naszych lat; jeszcze jako dzieci wyobrażaliśmy sobie, że Polska — to orzeł biały w czerwonym polu,

albo to polskie wojsko i powstania narodowe. Później rozumieliśmy, że Polska — to wolność od ucisku, rozwój kultury i rozwój liczebny narodu; właściwie zaś Polska — to **dobrobyt** narodu polskiego.

Przed wojną my, Polacy, mieliśmy podrzędną rolę gospodarczą w życiu państw europejskich.

Zwykle tak bywa, że naród niewolny zostaje sproletaryzowany, zepchnięty do podrzędnej roli w życiu innych.

O tem, że Polska jest to dobrobyt narodu polskiego — prawie nikt u nas nie myśli, chociaż myśli się stale o dobrobycie własnym. Tymczasem **praca dla Polaki — to jest właśnie praca dla dobrobytu jej narodu**.

Różne też są określenia i poglądy na władzę. **Władza — to odpowiedzialność za teraźniejszość i przyszłość tego, czem się rządzi.**

Nieszczęśliwie się złożyło, że **władza w Polsce wskrzeszonej dostała się w ręce nieodpowiedzialne**, a więc niepowołane do sprawowania tej władzy.

Nieszczęściem też jest Polski, że **władzy w niej nie wzięli ci, co chcieli Polski**, ale ci, co chcieli w niej władzy.

Typ literata i typ rabusia rządzili Polską. Literackość tego rządu — to było owo fantazjowanie i **robiecie doświadczeń** na podstawie czytanek kiedyś pomysłów; rabunkowość zaś polegała na tem, że **ludzie rządzący chcieli się utrzymać przy władzy, a swolch — u źródła państwowego — i że nie mieli pojęcia o rządzeniu, a rządzili naślep**.

Polska została zalana galicyjskim żywiołem. Należy stwierdzić, że wśród galicjan byli i są ludzie, przed którymi uchyla się czoła; naogół jednak żywioł galicyjski podówczas — to ludzie przywykli patrzeć na Polskę niewolną,

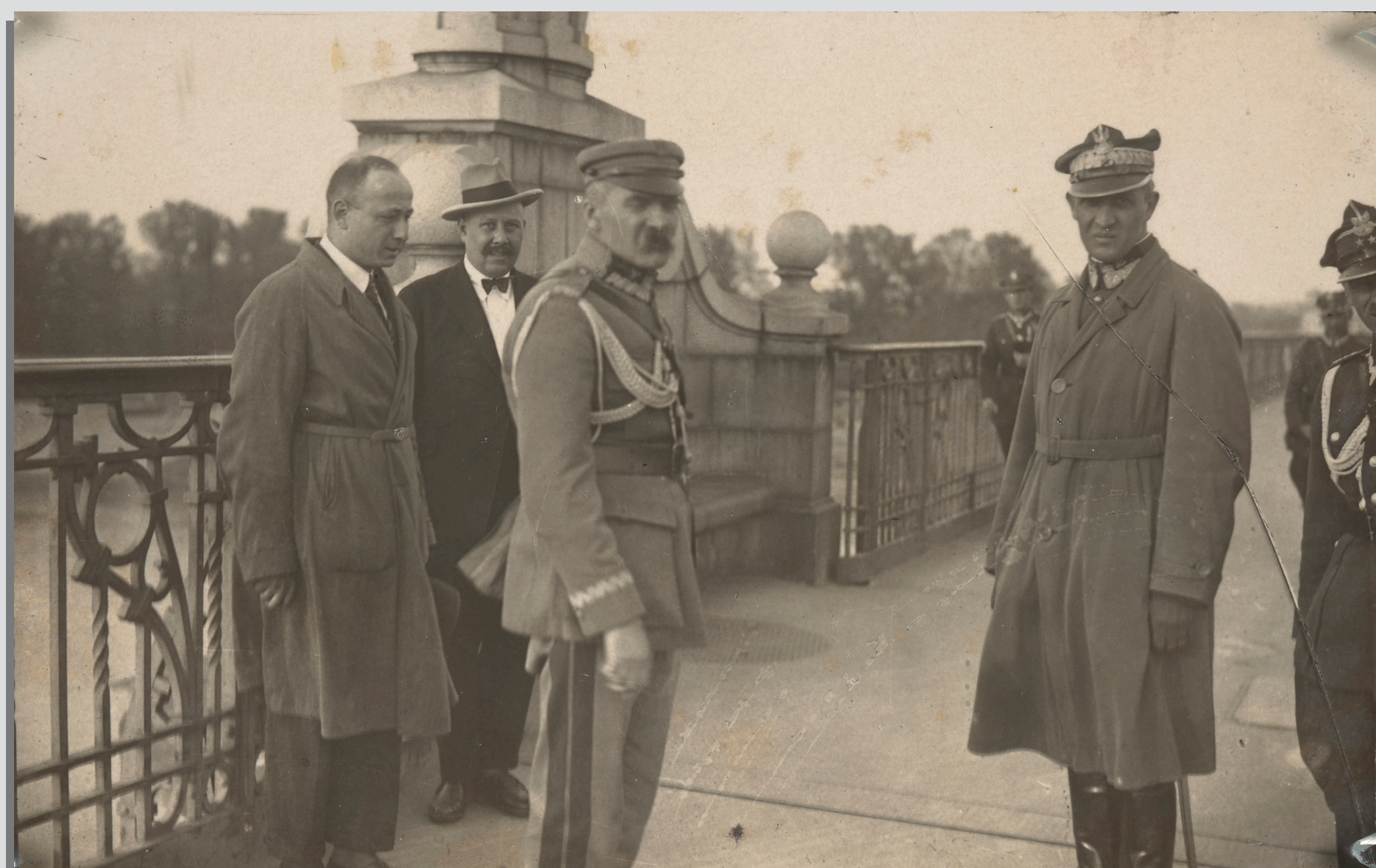

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1926

Przewrót

Z powodu przewrotu 12 maja 1926 roku, dokonanego przez Józefa Piłsudskiego, demokratyczne założenia Dmowskiego legły w gruzach. Główny nurt ruchu narodowego zaczął wtedy odchodzić od klasycznej działalności gabinetowej, a swoją energię kierować zaczął ku organizacjom masowym i paramilitarnym. W grudniu 1926 roku w Poznaniu powołano Obóz Wielkiej Polski z Romanem Dmowskim na czele. Docelowo OWP miał zjednoczyć całą centroprawicową opozycję wobec rządów piłsudczyków. Ostatecznie, choć to się nie udało, nowy ruch przyciągnął do siebie rzesze młodzieży, głównie studentów.

↑ Spotkanie marszałka Józefa Piłsudskiego z prezydentem Stanisławem Wojciechowskim na moście Poniatowskiego w Warszawie, 1926
📍 Narodowe Archiwum Cyfrowe

↑ Tłum przy wjeździe na most księcia Józefa Poniatowskiego, na którym próbowali się porozumieć prezydent Stanisław Wojciechowski i marszałek Józef Piłsudski, Warszawa 12 maja 1926
📍 Narodowe Archiwum Cyfrowe

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

A portrait of Roman Dmowski, a Polish politician and publicist, with a mustache, wearing a dark suit and tie. The image is split vertically, with the left side in color and the right side in black and white.

***Musimy ciągle tworzyć,
ciągle iść naprzód.
Wyprzedzani przez inne
narody, musimy szybko
odrabiać braki i doganiać
je cywilizacyjnie.***

↑ Roman Dmowski
ok. 1930
📁 archiwum półrocznika
„Glaukopis. Pismo
Społeczno-Historyczne”

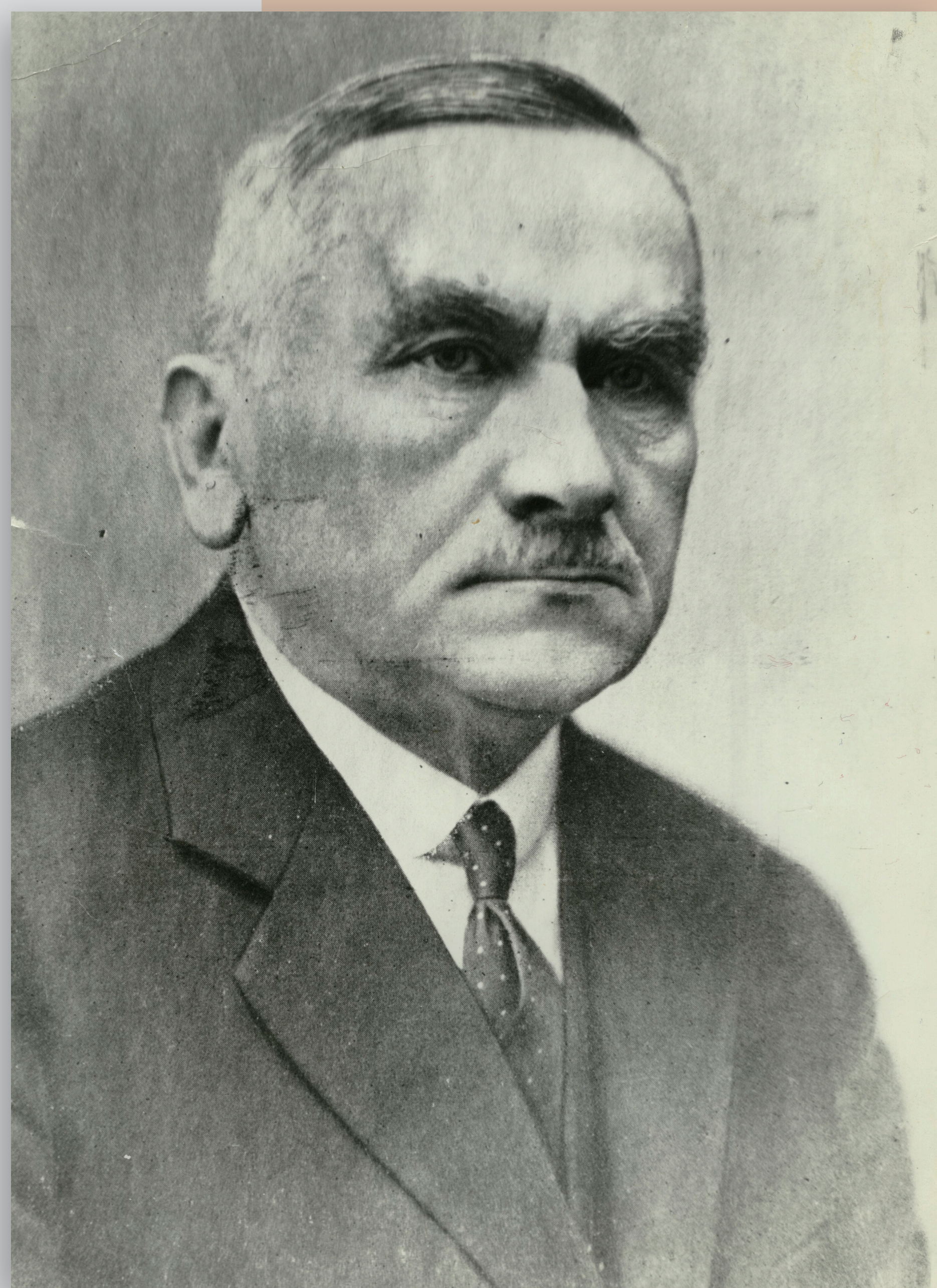

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

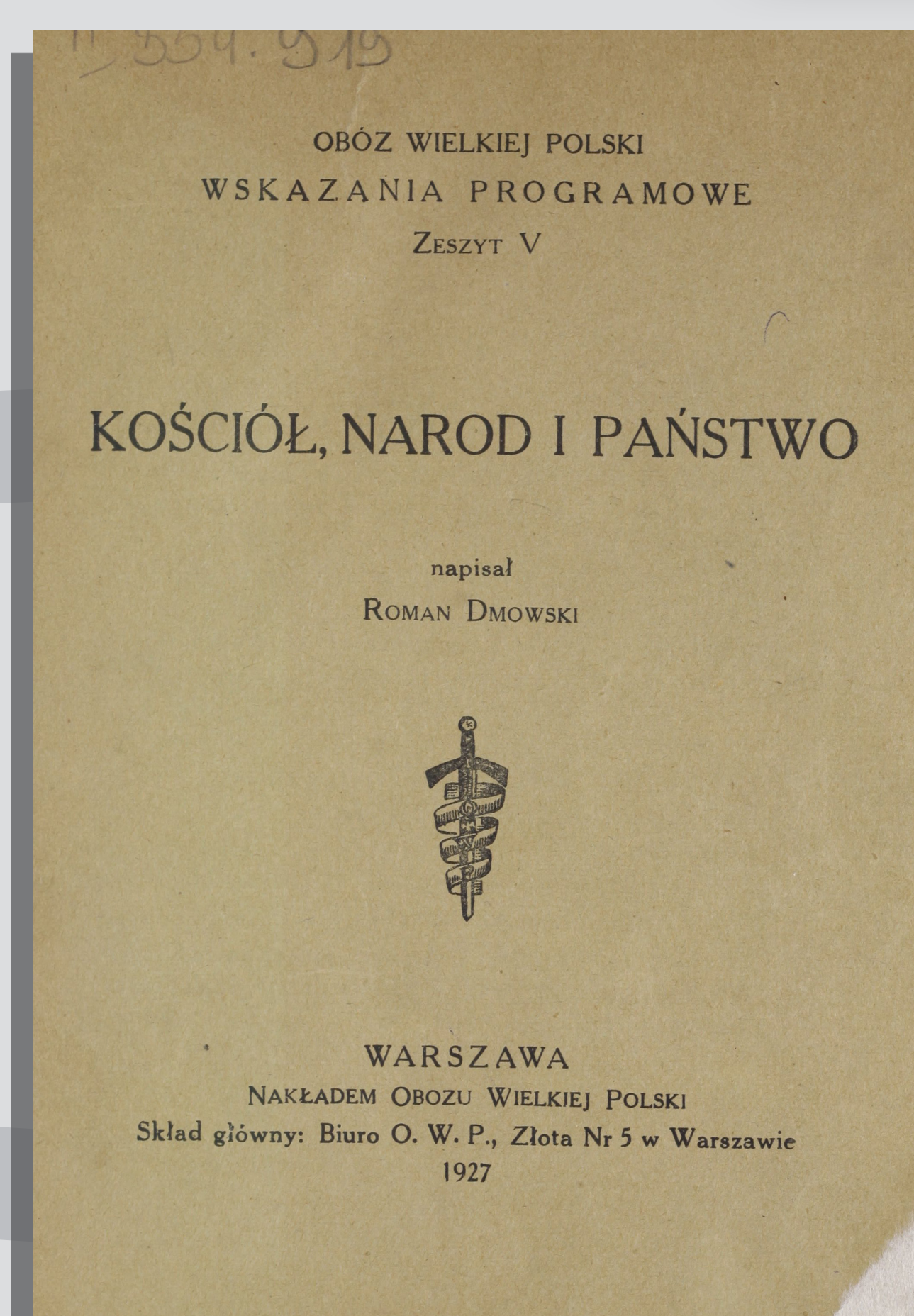
„Wielkiej Polski moc to my!”

Dmowski nie zdobył realnego wpływu na odbudowane państwo, zyskał jednak serca i umysły szerokich rzesz młodzieży polskiej, szczególnie studenckiej i młodej inteligencji. To w nich upatrywał szans na realne zmiany w kraju. Miejsce „przestarzałego” Związku Ludowo-Narodowego miało zająć odmłodzone Stronnictwo Narodowe, a Ligi Narodowej – nowe tajne stowarzyszenie o nazwie „Straż”. Dmowski nie doczekał jednak upragnionych zmian w kraju, zmarł 2 stycznia 1939. Jego pogrzeb stał się wielką narodową manifestacją.

→ Roman Dmowski
ok. 1938
📷 AIPN

→ R. Dmowski,
Kościół, naród i państwo,
strona tytułowa,
Warszawa 1927
📷 Biblioteka Narodowa

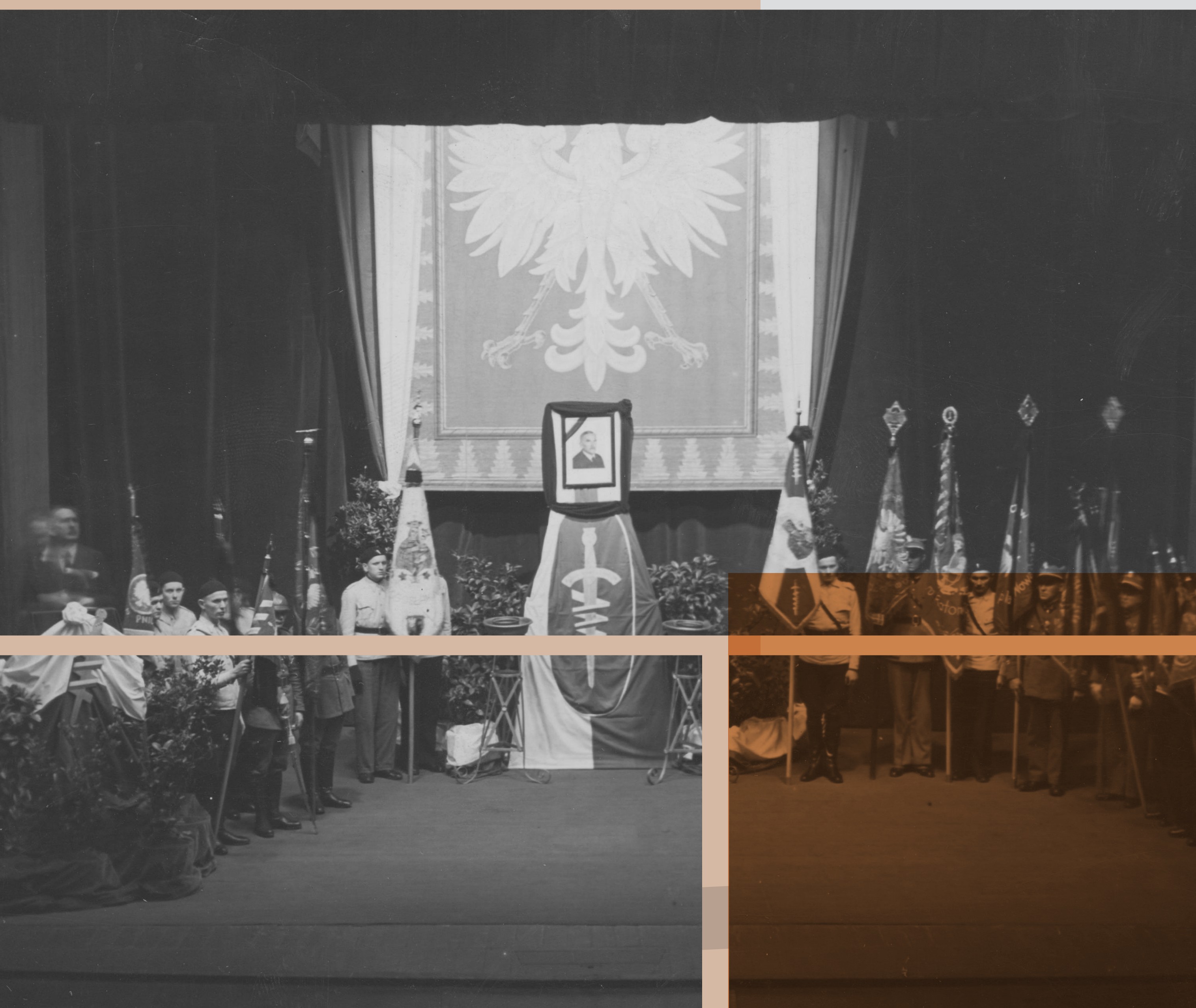

↑ Działacze obozu
Wielkiej Polski, placówka
we Wronkach, ok. 1927
📷 archiwum półrocznika
„Glaukopis. Pismo
Społeczno-Historyczne”

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

ad perpetuam rei memoriam

↑ Pocztę sztandarową na pogrzebie Romana Dmowskiego, Warszawa 1939

📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe

„W związku z 60-tą rocznicą śmierci Romana Dmowskiego Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wyraża uznanie dla walki i pracy wielkiego męża stanu na rzecz odbudowania niepodległego Państwa Polskiego i stwierdza, że dobrze przysłużył się Ojczyźnie. W swojej działalności Roman Dmowski kładł nacisk na związek pomiędzy rozwojem Narodu i posiadaniem własnego, Państwa formułując pojęcie narodowego interesu. Oznaczało to zjednoczenie wszystkich ziem dawnej Rzeczypospolitej zamieszkałych przez polską większość, a także podniesienie świadomości narodowej wszystkich warstw i grup społecznych. Stworzył szkołę politycznego realizmu i odpowiedzialności. Jako reprezentant zmartwychwstałej Rzeczypospolitej na konferencji w Wersalu przyczynił się w stopniu decydującym do ukształtowania naszych granic, a zwłaszcza granicy zachodniej. Szczególna jest rola Romana Dmowskiego w podkreślaniu ścisłego związku katolicyzmu z polskością dla przetrwania Narodu i odbudowania Państwa. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wyraża uznanie dla wybitnego Polaka Romana Dmowskiego”.

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 stycznia 1999 r. o uczczeniu pamięci Romana Dmowskiego, Monitor Polski 1999, nr 3 poz. 13

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1939

← Roman Dmowski,
ok. 1930
📍 Muzeum Tradycji
Ruchu Narodowego

„Tak, jestem ambitny... mam ambicję... Wierzę, że przeorałem bruzdy w życiu polskim, może głębsze, niż wielu jeszcze dziś myśli... Mam ambicję, że byłem pierwszym z Polaków, którzy zaczęli prowadzić politykę na własny rachunek. Przedtem, nawet nie od rozbiorów, ale trzy wieki przedtem prowadzili Polacy politykę na rachunek Francji, Turcji, Niemiec, Rosji”.

M. Prószyński, *Rozmowa z Romanem Dmowskim*, *Polityka* 6 VIII 1939 (wywiad z 1936)

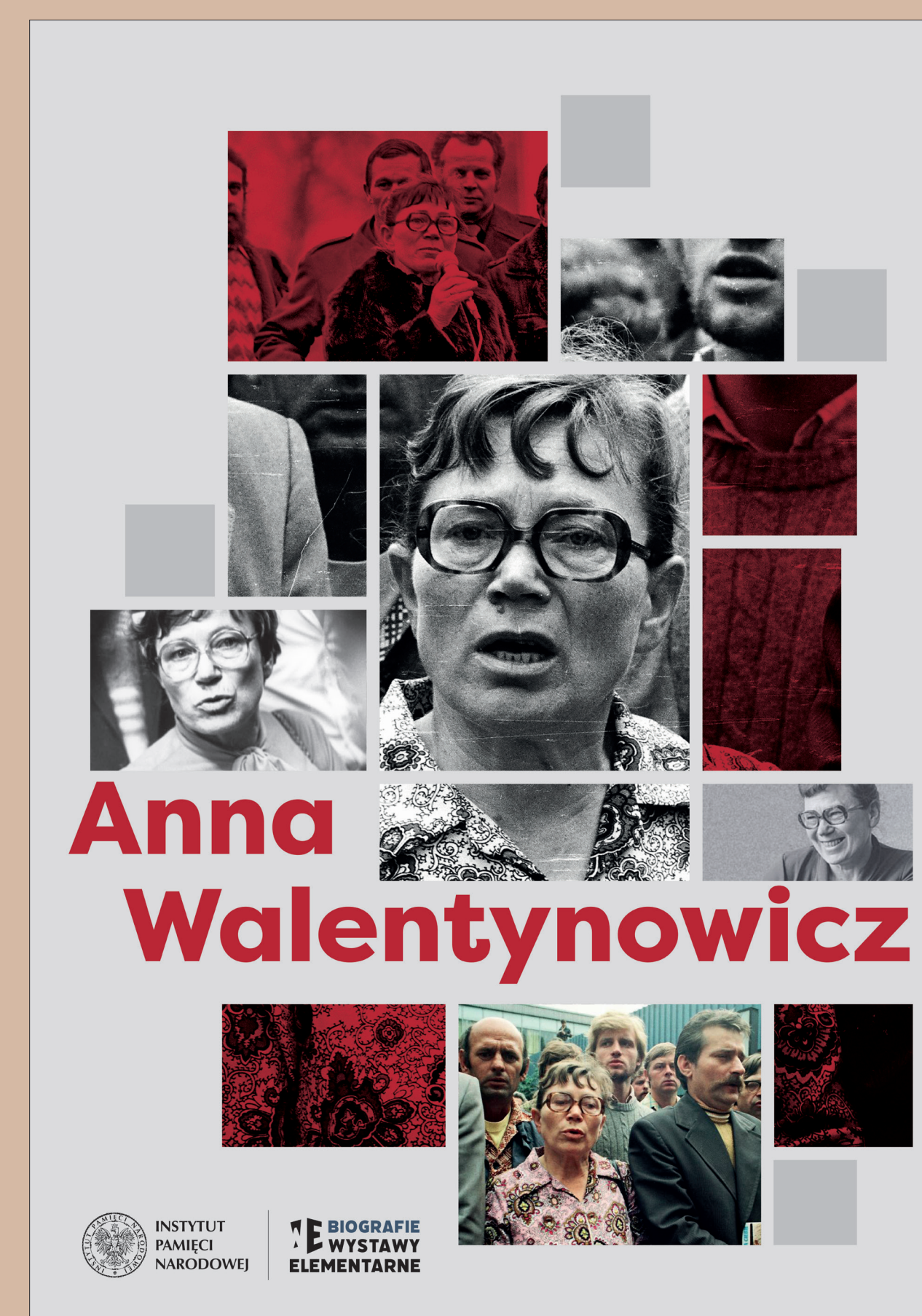
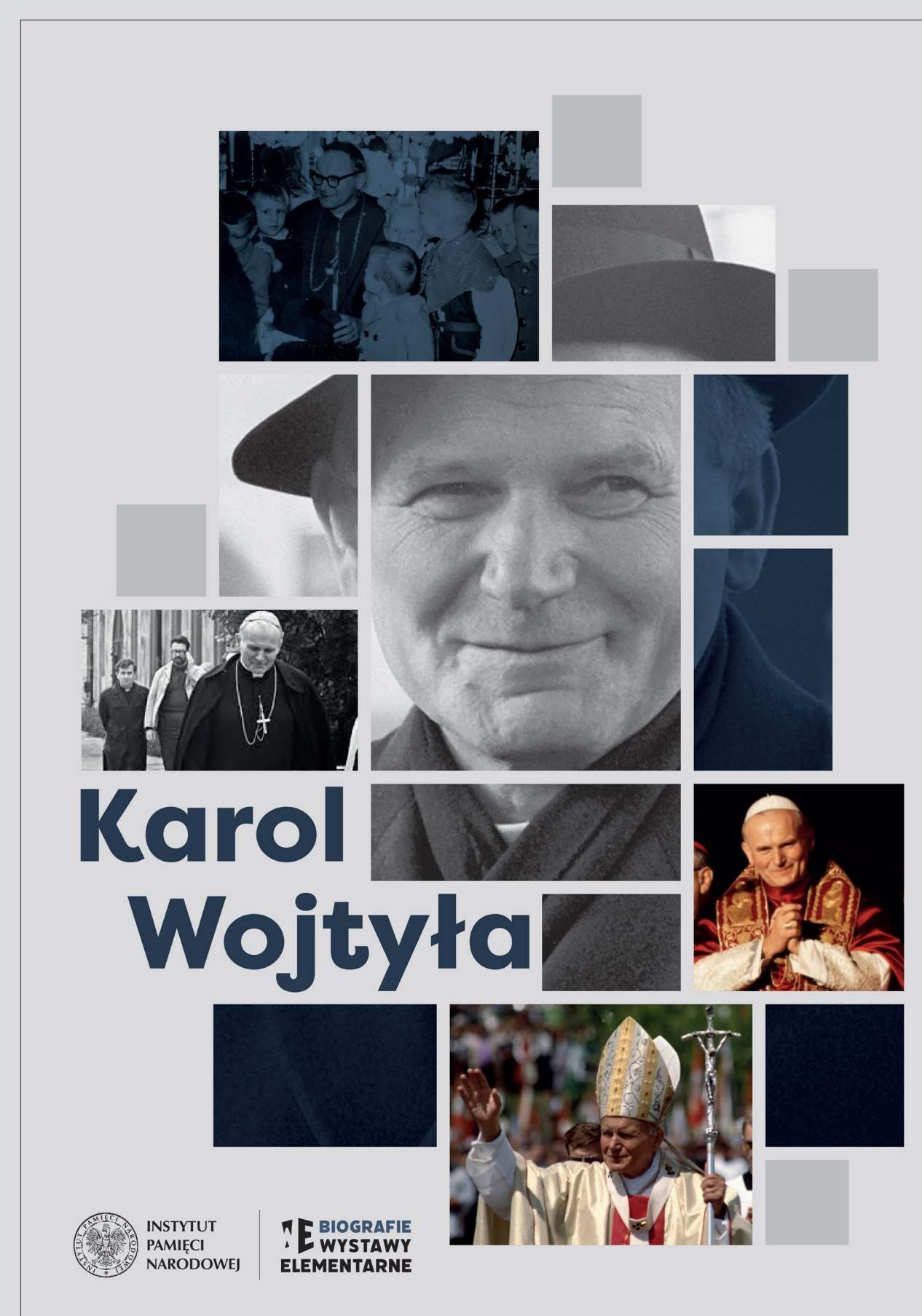
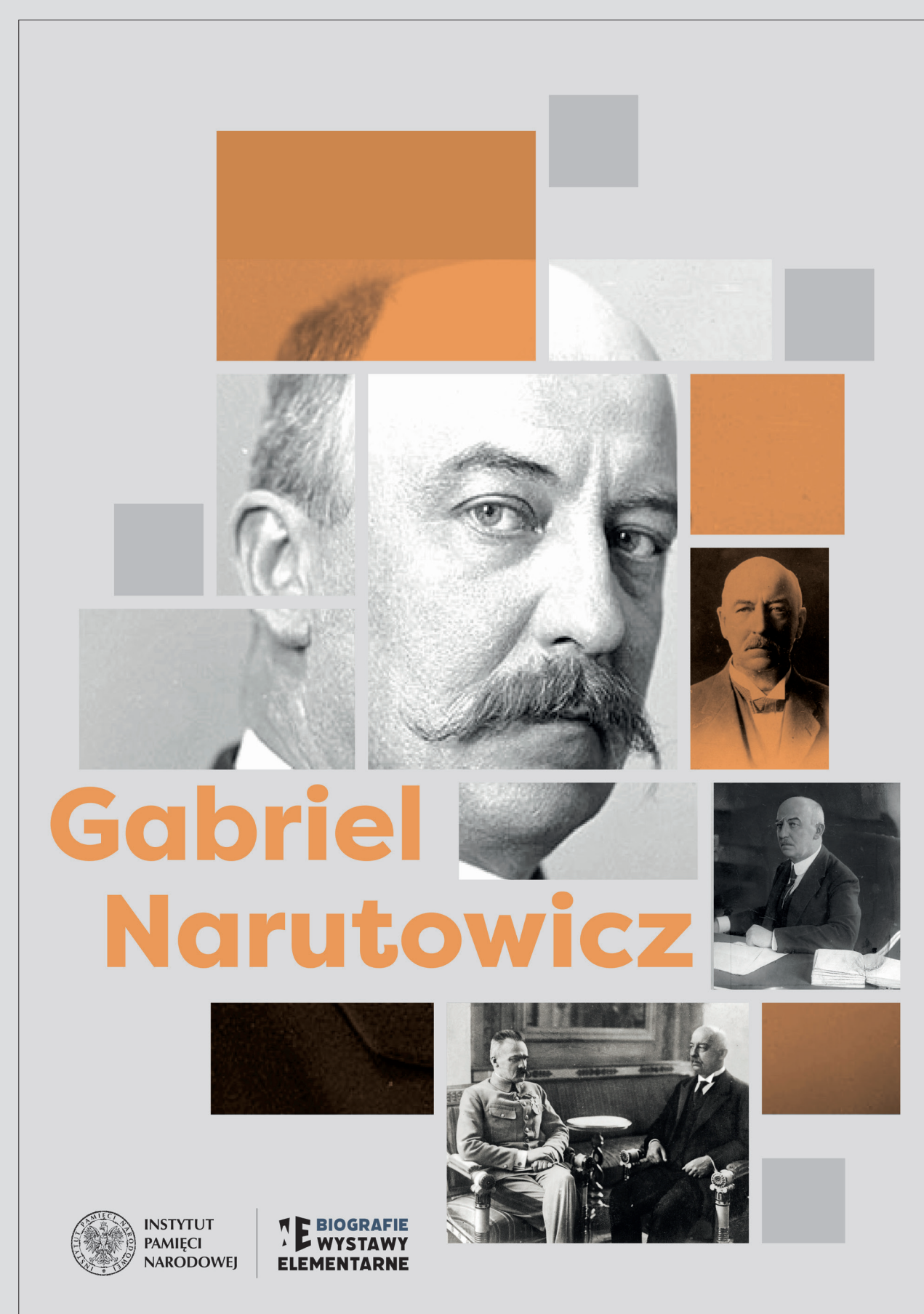

← Uroczysty pochód z trumną
Romana Dmowskiego,
Warszawa 1939
📍 Narodowe Archiwum Cyfrowe

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Zobacz więcej wystaw z serii na
www.edukacja.ipn.gov.pl

Zobacz inne wystawy elementarne

Autor wystawy: Jakub Wojewoda

Recenzja: dr Wojciech Muszyński

Korekta: Bez błędu. Redagowanie i korekta
(bezbledu.pl)

koncepcja graficzna serii: Paulina Żak

skład: Maciej Frycz

W wystawie wykorzystano zdjęcia: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej,
archiwum półrocznika „Glaukopis. Pisma Społeczno-Historycznego”, Biblioteki
Kongresu Stanów Zjednoczonych, Biblioteki Narodowej, Muzeum Tradycji Ruchu
Narodowego, Narodowego Archiwum Cyfrowego oraz zbiorów prywatnych:
Jana Engelgarda i Kamila Pieniaka

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ